

Per 1366/2006

10038963,2

COBISS •

GORISKA KNJIZNICA

OGLAR

glasilo Kulturnega društva Zavratac

Zavratac

- 3 UVODNIK
- AKTUALNO**
- 4 KS ZAVRATEC
- 6 ŽUPNIJSKI PASTORALNI SVET ZAVRATEC
- 6 PGD ZAVRATEC V DRUGI POLOVICI LETA 2006
- 7 BODI POZDRAVLJEN, TISOČKRAT SLAVLJEN, FARNI ZAVETNIK, NAŠ ZVESTI VODNIK!
- 7 KOLEDAR 2007
- 8 ORATORIJ
- PROMETNA VARNOST**
- 10 VOZIMO PAMETNO
- EKOLOGIJA IN OKOLJE**
- 11 O PREHLADU IN GRIPI
- 11 BRESKEV
- KULTURA**
- 12 LIKOVNA KOLONIJA »ZAVRATEC 2006«
- 13 RAZSTAVI LIKOVNIH DEL, NASTALIH NA KOLONIJI
- 14 LITERARNO POPOLDNE Z IZIDORJEM REJCEM
- 15 OGLARSKA NEDELJA 2006
- 15 CECILIJA 2006
- ŽIVLJENSKE ZGODBE**
- 16 JOŽE MIVŠEK, MORNAR
- NAŠA DEDIŠČINA**
- 23 STARA KMEČKA HIŠA
- 24 ZAVRAŠKA KMETIJSKA RAZSTAVA-URHOV SEJEM
- IZ ZGODOVINE**
- 25 SOCIALNI POLOŽAJ POLJANSKIH KMETOV
- 27 PRADEDEK NA SOŠKI FRONTI
- POEZIJA**
- 28 ZVEZDE
- 28 DEKLICA
- 29 DVORIŠČE PRED HIŠO
- ŠOLSKE STRANI**
- 30 ODPRTI DAN ŠOLE
- 30 TEKMOVANJE MALE SIVE CELICE V RIBNICI
- 31 OTROCI RAZMIŠLJAJO
- 32 OPIS ŽIVALI
- ŠPORT IN RAZVEDRILO**
- 34 POHOD CMPZ NA KOVK
- 35 POHOD NA KOVK
- 36 SCHAFFHAUSEN
- 38 NOGOMETNA SEZONA
- 39 TELOVADBA
- PROSTI ČAS**
- 40 METRSKO PECIVO
- ŠALE IN ANEKDOTE**
- POSLOVNE STRANI**

UVODNIK

Zaradi klimatskih sprememb tudi letošnje zime še ni čutiti in se namesto snežne beline po tratah podijo sive jesenske megle ali pa dež moči travnato rušo. Druga letošnja številka Oglarja je vseeno tu.

Pravijo, da je v življenju sprememba edina stalnica. Glasilo Oglar ostaja v marsičem zvest svoji obliki in vsebinam. Tematik pisanja ne zmanjka, le zapisati jih je potrebno, saj je polje obravnavanja neomejeno. Hkrati se trudimo z novostmi v glasilu dodatno obogatiti strani in rubrike, da bi bile zanimive čim širšemu krogu bralcev. V tej številki je najvidnejša sprememba notranja naslovna stran, ki bo krasila nekaj naslednjih številok Oglarja. Zasledimo tudi kakšnega avtorja, ki ga do sedaj še nismo srečali na straneh Oglarja. Zelo obširna je rubrika življenjske zgodbe, posebej pestre šolske strani. Veliko je slikovnega materiala, ki obeležujejo aktualne dogodke preteklega polletja.

Kulturno društvo je že zaradi izdajanja glasila poklicano k temu, da poroča in zabeleži dogodke iz vseh spektrov in področij dogajanja v kraju. K temu lahko v veliki meri pripomore sodelovanje s PGD in KS Zavratac. In ne samo to. Kulturno društvo mora podobo kraja kazati tudi navzven. Smo edino kulturno društvo v naši občini, poleg idrijskega društva z glasilom Zavilčan, ki izdaja periodično glasilo. Če k sodelovanju povabimo in поблиže spoznamo tudi okoliška kulturna društva in kulturne ustanove (do sedaj je prišlo do stikov z Mestnim muzejem Idrija, z Zavilčanom in folklornim društvom Justin Kogoj iz Trebuše), bo glasilo preraslo zgolj okvire krajevne skupnosti, ampak bo dalo svoj pečat in novo kvaliteto tudi širši okolici. S tem bi si pridobili širši krog bralcev in še pestrejšo številko Oglarja.

Ob koncu naj vsem bralcem in bralkam Oglarja zaželim vesele božične praznike ter uspešno in sodelovanja polno leto 2007.

Tomaž Mivšek

OGLAR, letnik 7, št. 2, december 2006

Glasilo izdaja Kulturno društvo Zavratac dvakrat letno

Uredniški odbor: Tomaž Mivšek (*odgovorni urednik*), Nataša Pintar (*jezikovna obdelava*), Polona Gantar, Jožef Lazar, Andrej Mivšek, Robert Rijavec, Darko Bogataj, Mojca Mivšek, Kristina Bogataj, Darja Kogovšek, Jasmina Kogovšek, Barbara Leskovec, Sašo Pintar

Naslovna in zadnja stran: Andrej Mivšek

Fotografija: Robert Rijavec

Tisk in oblikovanje: ABC Merkur d.o.o. Idrija

Naklada: 200 izvodov

KS ZAVRATEC

Darko Bogataj

Konec mandata je najboljši čas za pregled opravljenega dela v minulih štirih letih. Pregled dela hitro pokaže razliko med plani in realizacijo ter obljubami in uresničitvijo zastavljenih ciljev. Lahko rečem, da smo v KS Zavratac skoraj v celoti izpolnili zastavljene plane in obljube. Po treh sušnih letih smo v zadnjem letu realizirali tri glavne projekte. Kot se spodobi za volilno leto, je potrebno nadoknaditi vse zamujeno in pokazati rezultate. Glavni zastavljeni projekti so bili: izdelava in vselitev v svoje prostore, nadaljevanje asfaltacije cest ter pričetek velikega projekta izgradnje trga pred cerkvijo.

Izdelava skupne pisarne je bil skupen projekt PGD Zavratac, KD Zavratac in KS Zavratac. Z veliko enotnostjo in požrtvovalnostjo posameznikov smo se v skupne prostore vselili na farni praznik.

Nova sejna soba. Foto: Tomaž Mivšek

Merjenje prave širine podbojev. Foto: Jože Lazar, Z 25

Okno v sejni sobi ima lep razgled. Foto: Jože Lazar, Z 25

Na otvoritvi prostorov sta ključne pisarne izročila predsednikom vseh društev podžupan g. Jože Kenk ter predstavnik družbe Kolektor g. Marjan Drmota.

Vrednost investicije je znašala 1,2 mio. SIT. Tretjino sredstev smo pridobili v obliki letnih dotacij družbe Kolektor. Skupni prostori so nedvomno velika pridobitev za vsa društva. V pisarni je nameščen računalnik z internetno povezavo, društva imajo možnost arhiviranja dokumentov ter prostor za srečevanja in sestanke.

Nadaljevanje asfaltacije cest je bila obljuba še iz časov samoprispevka. Z letošnjim letom smo zaključili asfaltacijo javnih cest, ki so izpolnjevale kriterij za asfaltacijo. Asfaltirana javna cesta mora biti pridobitev za vse krajanje, ne glede na redno uporabo. Vsak asfaltiran odsek povečuje možnost, da bo v prihodnosti asfalt do vsake domačije. Za krajevno skupnost pa urejena cesta pomeni odpravo vzdrževanja ceste, lažje in kvalitetnejše plujeenje ter dvig kakovosti življenja krajanov.

V letošnjem letu smo asfaltirali 300 m javne ceste od Zavrataca 10a do priključka na lokalno cesto (Gojne), 230 m ceste od gasilskega doma do Zavratac 11 ter 35 m ceste do šole. Asfaltiran

Asfaltacija pod šolo. Foto: Tomaž Mivšek

je bilo tudi del dvorišča namenjen parkirišču in manjšemu igrišču pred osnovno šolo. Drugi del šolskega dvorišča in dvorišče pri Zavraticu 12 je bil asfaltiran samoplačniško. Vesel sem odziva idrijske šole, saj je že izpolnila obljubo in dostavila premični koš in gole, ki lahko dvorišče spremenijo v pravo igrišče.

Zemeljska dela in fino planiranje pred asfaltacijo je bilo izvedeno v organizaciji KS Zavratac, izvajalec asfaltiranja pa je bil izbran s strani občine. Skupna vrednost investicije je znašala 9,5 mio. SIT. Poleg sredstev proračuna smo porabili tudi sredstva Nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč ter stare prihranke.

Trg pred cerkvijo je večletni projekt, ki se bo nadaljeval tudi v naslednjih letih. V letošnjem letu smo izvedli prvo fazo oz. izdelavo nasipa za kapelico za premik lokalne ceste. Nasip se trenutno uporablja za prepotrebno parkirišče. Pred izdelavo nasipa je bilo potrebno prestaviti telefonski drog. Premik hidranta je planiran v letošnjem letu, vendar se izvedba zaradi velike zasedenosti skrbnika vodovoda Komunale Idrija zamika. Vsekakor pa mora biti izvedena pred prvim snegom. Z upoštevanjem stroškov premika hidranta bo vrednost dosedanje investicije 2,0 mio. SIT. Pomembno je, da se bodo v prihodnosti pridobila vsa soglasja za realizacijo izvedbe trga po zamisli arhitekta g. Cveta Koder. Skupna vrednost vseh investicij v letošnjem letu v kraju je znašala 12,7 mio. SIT.

Pomemben dogodek so bile tudi lokalne volitve, na katerih smo volili novega župana in člane sveta KS. Tradicionalno najvišja volilna udeležba v občini Idrija (91,8%) je spet lahko zglede vsem državljanom. Dobili smo novega župana Bojana Severja in novi svet KS Zavratac. Novi svet KS sestavljajo: Marko Vehar, Jožef Lazar, Ivan Kogovšek ml., Marjetka Rijavec, Peter Mivšek, Mirjam Rejc in Tomaž Mivšek. Predsednik novoizvoljenega sveta je prejemnik največjega števila glasov Marko Vehar. Ožje vodstvo sestavljata še podpredsednik Jožef Lazar in tajnica Marjetka Rijavec. Na prvi seji novega vodstva 9. novembra je bila izvedena primopredaja poslov. Zelo sem vesel kadrovske zelo močnega sveta ter dejstva, da so v kandidaturu privolili trije člani starega sveta.

Novemu svetu želim uspešno delo in uresničitev zastavljenih

Zemeljska dela pred šolo. Foto: Sašo Pintar

Bager na delu. Foto: Sašo Pintar

ciljev. Glede na odziv in številne ideje na prvem sestanku se nam za prihodnost ni potrebno bati.

Na koncu se želim zahvaliti vsem članom sveta za podporo v preteklih štirih letih. Lahko rečemo, da smo opravili zaupano delo in pustili svoj prispevek kraju.

Zahvala velja tudi bivšemu županu g. Damjanu Krapšu in občinskim službam za pomoč pri izpeljavi projektov.

Asfaltacija Gojn. Foto: Tomaž Mivšek

Asfaltacija K^vVrcela. Foto: Tomaž Mivšek

ŽUPNIJSKI PASTORALNI SVET ZAVRATEC

Samo čuk

Kako bo župnija postala kraj žive vere, kjer se učinkovitost pristnih krščanskih odnosov pokaže v vsakdanjem življenju? Župnija naj bo kraj, kjer je vernik doma in se počuti sprejetega!

Odgovor na ta spoznanja so župnijski pastoralni sveti (ŽPS). Njihov namen je povezati vsa prizadevanja laikov v župniji z duhovnikom. Prvi odgovorni za vsa področja življenja župnije je župnik, župnijski pastoralni svet pa je tisti, ki je z njim soodgovoren. Poseben namen ŽPS je v tem, da duhovniku pomaga povezati, preverjati in usmerjati pastoralno delo v župniji. In prav na tem mestu se izkaže večja vloga laikov v Cerkvi. Laiki so del Cerkve in zato soodgovorni za njeno življenje in razvoj. Moderni način življenja je tudi mnogo bolj zapleten kot je bil nekdanj, in da bi Cerkev izpolnila svoje poslanstvo, je potrebna večja zavzetost, ne samo duhovnika, temveč tudi vernih laikov. Razen tega pridejo laiki v stik z ljudmi in področji življenja, ki so duhovnikom malo ali nedostopna.

Na župniji nedvomno tudi v prihodnje ostaja osrednja skrb za versko življenje v vseh razsežnostih: oznanjevanje, bogoslužje in karitativna dejavnost. Sodobna vizija župnije je župnija skupnosti občestev, ki združuje in povezuje vse pobude v enoto. Župnija je prostor, kjer ta občestva živijo in delujejo v skupni duhovni blagor, hkrati pa jim prinaša svežega duha.

Veliko svežega duha pa je bilo letošnjem letu vnešenega v obnovo cerkev sv. Katarine na Medvedjem Brdu. Gradbena dela pri obnovi notranjosti cerkve so potekala preko celega leta in sicer po zaslugi prizadevnega gradbenega odbora, ki so v celoti organizirali potek in razpored del.

Župnijski pastoralni svet in celotno občestvo zavraške župnije je po svojih močeh poskrbelo za zbiranje finančnih sredstev in pomoči v drugačni obliki, ki so pripomogle k nemotenemu poteku gradbenih del. Dela niso še v celoti zaključena in se bodo nadaljevala v prihodnjem letu, ko naj bi bila dela tudi zaključena, v kolikor ne bi iz strani Zavoda za spomeniško varstvo naleteli na težave pri obnovi. Povedati je potrebno, da se vsa gradbena in obnovitvena dela izvajajo v skladu z navodili strokovnjakov Zavoda za spomeniško varstvo. To pa tudi zato, ker je Občina Logatec v letošnji jeseni cerkev sv. Katarine na Medvedjem Brdu razglasila za spomenik kulturne dediščine, ki ima za kraj kot tudi za župnijo posebni pomen, saj gre za kulturni spomenik, ki ga ni v bližnji okolici.

Prav gotovo pa je v zraku še nekaj svežega duha, ki ga je pustilo enotedensko dogajanje v župniji v času misijona. Ali smo sposobni odriniti na globoko ali pa se zadovoljiti s povprečnostjo, smo se spraševali. Verjetno si bomo na to vprašanje že morali nekoč odgovoriti. S tem vprašanjem se ukvarja tudi Cerkev na Slovenskem, ki je pred odgovorno

nalogo: nova evangelizacija slovenskega naroda. Vprašali se bomo: ali narod potrebuje novo evangelizacijo.

Odgovor je: Da, potrebuje jo, in sicer zaradi tistih, ki verujejo samo navzven, ne pa tudi v duhu in resnici.

Zaključuje se leto 2006. Po pregledu dela, ki ga je Župnijski pastoralni svet izvedel za leto 2006, je bilo ugotovljeno, da se zaključuje zelo plodno leto, ki smo ga pričeli z misijonom, nadaljevali z obnovo cerkve na Medvedjem Brdu, obiskom škofa msgn. Metoda Piriha, praznovanje praznika sv. Urha in še veliko drugih aktivnosti je potekalo preko celega leta, ki so tako ali drugače zaznamovali iztekajoče se leto. V kolikor bo v župniji še naprej živel čut za sožitje, skupno delo in ustvarjanje za čim boljše podobe župnije, potem lahko z veseljem pričakujemo prihajajoče leto 2007.

PGD ZAVRATEC V DRUGI POLOVICI LETA 2006

Srečko Rejc

Mesečne gasilske vaje so se nadaljevale pod vodstvom poveljnika Andreja Mivška, Z. 32.

Imeli smo tudi eno intervencijo v naši neposredni bližini, a že v sosednji logaški občini, pri Nivarčku, kjer se je verjetno zaradi pregretega dimnika vžgalo podstrešje. Ker je naša gasilska enota najbližje, smo hitro posredovali in bili na kraju nesreče prvi. Za nami so prišle še enote iz Rovt, Medvedjega brda...

Za Urhovo nedeljo smo gasilci organizirali veselico z ansamblom Organi. Še posebej smo se potrudili za postavitve odra nastopajoči skupini, kjer so sodelovali tudi ostali krajani. Celotna prireditev ob otvoritvi skupnega prostora je uspela, le veselico je malo pred deveto uro zmotila petnajstminutna ploha.

Na pomoč!

Postavljanje odra. Foto: Jože Lazar, Z 25

BODI POZDRAVLJEN, TISOČKRAT SLAVLJEN, FARNI ZAVETNIK, NAŠ ZVESTI VODNIK!

Kristina Bogataj

Je donelo po zavraški cerkvi 9. julija, ko smo praznovali osebni praznik vaškega patrona Svetega Urha, ki je sicer godoval nekaj dni prej, 4. julija. Njemu v čast je slovesno peto sveto mašo daroval župnik Bogdan Berce, bogoslužje pa je polepšal mešani pevski zbor Zavratac.

Po poklonitvi farnemu zavetniku v božjem hramu se je dogajanje preneslo v galerijo Farovž, kjer se je, kot se spodobi, s pesmijo odprla razstava fotografij Franca Bogataja. Obiskovalci so si lahko ogledali fotografije s tematiko okoliške narave in tipičnih kmetijskih objektov - kozolcev.

Luč sveta je še drugič v letu ugledalo tudi glasilo literarne sekcije kulturnega društva Zavratac Oglar.

Letošnji farni dan je bil posebej pomemben za celotno krajevno skupnost, gasilsko in kulturno društvo. V sklopu popoldanske kulturne prireditve smo namreč dočakali odprtje skupnih prostorov v gasilskem domu Zavratac, v katere so domači mojstri vložili veliko truda in prostega časa. Predsedniku krajevne skupnosti Darku Bogataju, predsedniku gasilskega društva Sreču Rejcu in predsedniku kulturnega društva Tomažu Mivšku sta simbolično izročila ključe prostorov podžupan idrijske občine Jože Kenk ter predstavnik družbe Kolektor Group Marjan Dermota v imenu največjih moralnih in finančnih podpornikov, občine Idrija in družbe Kolektor Group.

Navkljub ne ravno naklonjenemu vremenu se nismo pustili motiti ter rajali z ansambлом Organi še pozno v noč.

KOLEDAR 2007

Upravni odbor

Kljub dobrim namenom nam tudi v letošnjem letu ni uspelo izpeljati projekta koledar 2007, zaradi česar se v upravnem odboru kulturnega društva opravičujemo vsem Zavračanom. Naj k temu navedemo nekaj razlogov.

Glavni razlog je pomanjkanje finančnih sredstev na računu kulturnega društva. V letošnjem letu smo aktivno sodelovali pri opremljanju in odprtju skupnega sejnega prostora. Skupno smo investirali v obnovo 230 tisoč SIT. Poleg tega smo izpeljali vse ostale projekte in dve številki Oglarja.

Kljub vsemu pa idejo o izdaji koledarja gojimo še naprej. Upravni odbor je mnenja, da se v pripravo koledarja prihodnjem letu vključi tudi krajevna skupnost in prostovoljno gasilsko društvo Zavratac. Finančni del izdelave koledarja se zagotovi s sredstvi, ki bi jih pridobili na projektih razpisih, sponzorskih sredstvih in s sredstvi kulturnega društva, gasilcev, KS. Delo do izida koledarja bi zajemalo poleg tehnične in vsebinske priprave tudi nabiranje sponzorjev.

V kolikor se bomo za sodelovanje pri projektu uskladili z ostalimi že naštetimi partnerji, izid koledarja ne bi smel biti pod vprašanjem. Pomembno se nam zdi, da krajan in društva v Zavratacu nadaljujemo učinkovito sodelovanje iz letošnjega leta, ko smo s skupnimi močmi odprli nov prostor v gasilskem domu.

Foto: Robert Zabukovec

ORATORIJ

Darja Kogovšek

*Povej naprej, da vsi se imamo radi.
Povej naprej, da Bog je tukaj z nami,
da se imamo zares zelo lepo.
Povej naprej, da vsakdo slišal bo.*

Ali vam je ta pesmica kaj poznana? Predvsem udeleženci Oratorija 2006 jo dobro poznajo in bodo vedeli, da je to odpev oratorijske himne, ki nas je spremljal vseh šest dni našega oratorija.

Letošnji oratorij je potekal od ponedeljka, 21. 8. 2006, do sobote, 26. 8. 2006, pod geslom: Povej naprej! Oratorij v sebi združuje štiri stebre: dom, oz. družino (odnos med animatorji in otroki), dvorišče (igre), župnijo (molitve in igra na začetku) in šolo (delavnice). Sodelovalo je 22 animatorjev, župnik in 71 otrok.

Animatorji smo začeli s temeljitejšimi pripravami teden dni prej. Skoraj vsak večer smo se dobili v godoviškem župnišču ter do konca tedna pripravili vse potrebno.

V ponedeljek ob 8:00 je začelo zares. Animatorji smo začeli z molitvijo, ki nam jo je vsako jutro pripravljala Tomaž in smo v njej zares uživali. Dogovorili smo se še o zadnjih stvareh. Ob 9:00 so prišli otroci. Prva zadrega je minila in že smo skupaj peli, se smejali... Potem smo dvignili zastavo. Da, prav ste prebrali. Tako kot ima Slovenija svojo zastavo, tako jo ima tudi oratorij. Med dvigovanjem smo peli oratorijsko himno. Besedilo zanjo smo napisali kar sami, melodijo pa smo si sposodili od znane ljudske pesmi: V dolini tihi. Nato je sledila igrice, ki smo jo pripravljali animatorji pod vodstvom Marka Rijavca. Vsak dan smo si ogledali en odlomek iz Franciškovega življenja. Francišek Ksaverij je na prošnjo papeža odšel v Indijo oznanjat Jezusa. Vsem je hotel povedati, kako vesel je, ker pozna Jezusa. Potem nam je gospod župnik naredil kratek, a poučen

Zaključna prireditev za starše. Foto: spletni arhiv župnije Godovič

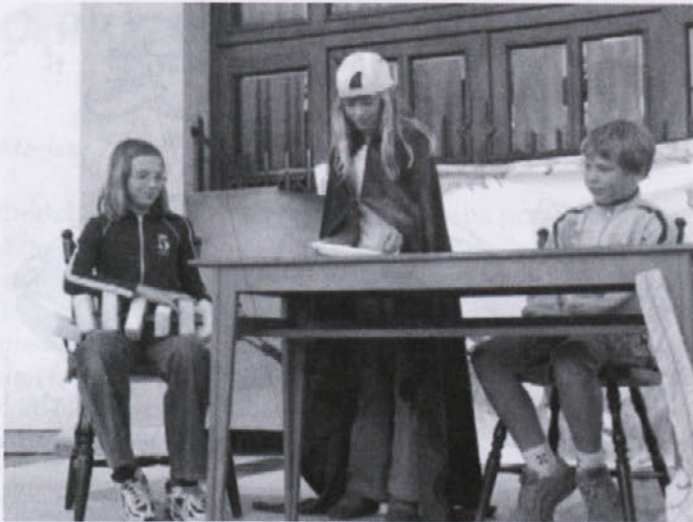

Dvig zastave Oratorija.
Foto: spletni arhiv župnije Godovič

uvod in že smo se razdelili po skupinah, kjer smo imeli kateheze. Pogovarjali smo se o zgodbici, ki smo jo videli, o obljubi in njeni izpolnitvi, o solidarnosti, pripravljenosti poslušati starše in jih upoštevati... Prvi dan smo se naključno razdelili v skupine. Imeli smo tri mlajše skupine (od 5 do 7 let), štiri starejše skupine, najstarejša pa je bila birmanska skupina. Vsaka skupina je imela svoje ime, ki si ga je sama izbrala. Imeli smo Mucke, Delfinčke, Orle, Zlate sončke, Butalce... Po končanih katehezah smo se odpravili v cerkev, kjer smo imeli molitve, pri katerih so sodelovale starejše skupine. To je bilo nekaj! Ob spremljavi kitare smo peli in marsikdo je rekel, da mu je bil to najlepši del oratorija. Po vsem tem smo po skupinah odšli na župnijsko dvorišče na malico. Po kratkem odmoru pa je sledilo to, česar so se otroci najbolj veselili: delavnice, ki smo jih vodili animatorji. Na izbiro so imeli športno, slaščičarsko, pravljичno, plesno, sprehajalno delavnico, delavnico, kjer so se naučili veliko starih iger, delavnico, kjer so iz lego kock izdelovali razne predmete, delavnico izdelovanja zapestnic, križkov. Po vsem tem zanimivem delu pa je sledilo zmeraj zelo dobro kosilo, za katerega se moramo še posebej zahvaliti našima dvema kuharicama in Janji, ki so skrbele za to, da nismo bili lačni. Po kosilu pa se prileže malo odmora, zato smo nekaj časa ostali

A se gremo zemljo krast? Foto: spletni arhiv župnije Godovič

Muhe na odru. Foto: spletni arhiv župnije Godovič

na dvorišču, kjer smo se lovili, skrivali, se šli razne igrice, predvsem pa se veliko smejali.

Nato smo odšli na bližnji travnik, kjer smo imeli popoldanske igre. En dan so bile štafetne, drugi dan vodne... Naučili smo se tudi veliko novih bansov. Vsi člani skupine so se zelo trudili in se tako med sabo tudi bolj povezali. Tako kot pri igrah je tudi v življenju. Za neko stvar, ki ti je pomembna, se moraš zelo truditi, vendar ti jo velikokrat ne uspe doseči, vendar ne smeš obupati in se moraš boriti naprej.

Na koncu dneva pa smo spustili zastavo ter še enkrat zapeli himno. Prijetno utrujeni so se otroci odpravili domov, animatorji pa smo še malo pospravili. Čisto na koncu vsega pa smo imeli še refleksijo celotnega dneva.

V sredo smo se odpravili na izlet k Mostu na Soči. Peljali smo se z ladjo in nekateri otroci so bili pravi kapitani z mornarsko kapo in pipo. Tu smo imeli tudi sveto mašo.

V soboto je dan potekal nekoliko drugače. Otroci so odšli domov že ob 12:00 in se popoldne skupaj s svojimi starši in prijatelji vrnili najprej k sveti maši, nato pa je sledila še prireditev, kjer so se predstavile vse skupine.

S tem je bilo oratorija konec. Otroci s svojimi starši so se polni vtisov odpravili domov. Animatorji pa smo oratorij zaključili s piknikom in naslednji teden še z refleksijo celotnega tedna.

Hotela sem vam malo opisati utrip oratorija, vendar se navdušenja in veselja otrok in animatorjev z besedami ne da opisati. Zato vsi skupaj vabimo še ostale otroke in malo večje otroke, da se nam drugo leto pridružijo kot udeleženci oratorija ali pa kot animatorji in bodo videli, da to niso le prazne besede. Takega vzdušja pa nam ne bi uspelo ustvariti brez Božje pomoči. Torej: Bogu hvala!

Glej da bo šlo čim več vode v steklenico. Foto: spletni arhiv župnije Godovič

Zbrano spremljanje programa. Foto: spletni arhiv župnije Godovič

VOZIMO PAMETNO

Mirijam Rejc

Tokrat nekaj besed o enem izmed najbolj problematičnih parametrov prometne varnosti – o hitrosti.

Poznamo dve vrsti omejitve hitrosti: prva se nanaša na omejitev hitrosti glede na vrsto vozila in druga glede na vrsto prometne površine.

Omejitve hitrosti glede na vrsto vozila so npr.:

50 km/h za motorna vozila z verigami na pogonskih kolesih,
50 km/h za motorna vozila, ki vlečejo drugo motorno vozilo v okvari,

80 km/h za osebna vozila, ki vlečejo kakršenkoli priklopnik ali bivalno vozilo ter
razne omejitve za avtobuse in tovorna vozila.

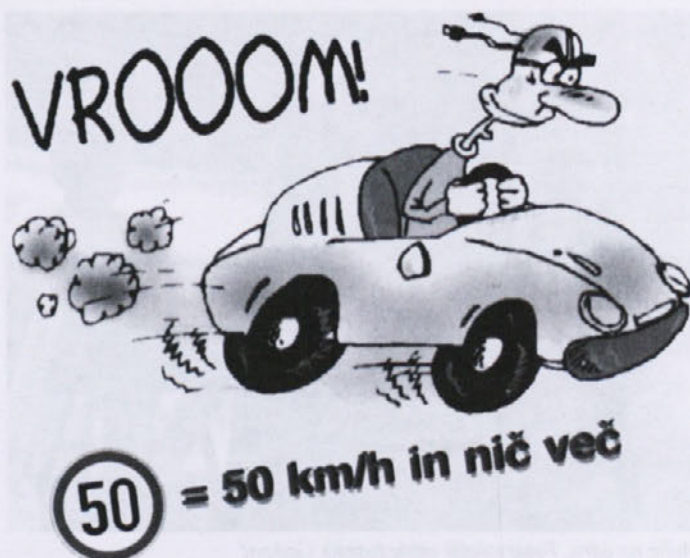
Omejitve glede na vrsto prometne površine so:

avtoceste **130 km/h**,
ceste rezervirane za motorna vozila **100 km/h**,
ostale ceste izven naselij **90 km/h**,
naselja **50 km/h**,
območja za pešce ter območja umirjenega prometa do **5 km/h**,
na kolesarskih stezah **25 km/h**.

To so najvišje dovoljene hitrosti, ki so z Zakonom o varnosti cestnega prometa (Ur.l. RS, št. 25/2006) predpisane in ki jih smemo dosegati samo v idealnih prometnih razmerah. To pa pomeni, da moramo hitrost vožnje vedno prilagoditi stanju vozišča, stanju vozila, vremenskim razmeram, prometnim razmeram ter svojim sposobnostim in trenutnemu razpoloženju. Dosledno upoštevanje omejitve hitrosti nam omogoča, da se izognemo nevarni situaciji, ki jo povzroči drug udeleženec. V primeru, da vozimo prehitro, običajno te možnosti nimamo. S povečevanjem hitrosti se nam naše vidno polje zožuje. Pri veliki hitrosti zaradi zožitve vidnega polja in usmerjanja pogleda daleč pred vozilo ne opazimo morebitnih nevarnosti, ki se nam približujejo s strani. Zaradi tega lahko spregledamo pešca ali kolesarja, ki želi prečkati cestišče, neprevidnega otroka, ki steče na vozišče, ali divjad,...

Če vozimo na primer s hitrostjo 50 km/h in nam 30 m pred vozilom steče čez cesto otrok, lahko še pravočasno ustavimo vozilo, ne da bi povozili otroka. Če pa vozimo 70 km/h, imamo po 30-ih m kljub zaviranju še vedno hitrost 53 km/h in s to hitrostjo zadenemo otroka. Sila, s katero trčimo, je podobna padcu z višine 10m! Poleg tega moramo upoštevati tudi to, da je zavorna pot na mokrem vozišču dvakrat daljša, na poledenem vozišču pa trikrat daljša kot na suhem vozišču.

Samo 10 km/h prekoračena hitrost pomeni 20% večjo verjetnost, da bomo udeleženi v prometni nesreči. Zato je pametno, da večkrat preverimo hitrost svojega vozila. To je

sploh priporočljivo, ko zapuščamo avtocesto ali hitro cesto, kajti po daljši hitri vožnji izgubimo občutek za hitrost. Po drugi strani pa nikar ne pretiravajmo s prepočasno hitrostjo in ne zadržujmo brez potrebe drugih vozila za sabo, saj jih s tem silimo v tvegana prehitavanja. Okolico si lahko ogledamo tudi peš ali s parkirnega prostora. Pri tem pa, ko zagledamo neko stvar, nikar ne pozabimo na naglo zaviranje, ki je lahko usodno za vozila za nami. Naglo zaviranje je upravičeno samo v primeru, kadar je takšno zaviranje hitrosti neizogibno potrebno. Zato je vedno potrebno, da upoštevamo ustrezno varnostno razdaljo med vozili, ki jo najenostavneje določamo s pomočjo t.i. »sekundne metode«. Ob robu vozišča si izberemo nek predmet oz. orientacijsko točko (npr. postavljen smernik, prometni znak). Ko pred nami vozeče vozilo z zadnjim delom vozila prevozi to točko, pričnemo šteti v sekundnem taktu: enaindvajset, dvaindvajset. Če isto mesto s sprednjim delom vozila prevozimo prej, je naša varnostna razdalja prekratka. Ta metoda varnostne razdalje se uporablja v neproblematičnih normalnih razmerah v prometu. Trisekundno varnostno razdaljo upoštevamo pri hitrosti nad 100 km/h, pri vožnji v megli, pri mokrem vozišču, pri vleki priklopnika, pri vožnji za motornimi kolesi. Štiri do petsekundna varnostna razdalja se uporablja pri spolzkem in zasneženem vozišču, pri vožnji za vozilom, ki prevažna nevarne snovi, pri vožnji za vozilom, ki prevažna nevarno naložen tovor, pri vožnji za motornim kolesom, če voznik izkazuje nezanesljiv način vožnje.

O PREHLADU IN GRIPI

Marjeta Žonta

Obdobje prehladov in gripe je tu. Ni treba prav dosti, da se pojavijo prvi opozorilni znaki – kihanje, pekoče grlo, vročina – saj je imunski sistem v jeseni in pozimi še posebej izpostavljen. To je varnostni mehanizem v našem telesu, ki skrbi za obrambo pred mikrobi – ko se ti pojavijo v našem telesu, jih prepozna in uniči. Včasih pa je količina mikrobov prevelika in takrat se sprožijo v telesu najmočnejši varnostni mehanizmi – vnetja in vročina.

Mikrobi, ki povzročajo prehlade in gripe, so patogeni (nevarni) virusi in bakterije. Oboji so mikroskopsko majhni organizmi, glavna razlika med njimi pri zdravljenju pa je ta, da bakterije lahko uničimo z antibiotikom, virusov pa ne. Ponavadi vstopijo v naše telo skozi usta in nos – so namreč tako majhni, da lebdijo v mikroskopsko majhnih kapljicah vode v zraku in tako jih vdihnemo. Ko torej tak mikrob vstopi v ustno votlino, se ponavadi ustavi v grlu. Nahaja se v topleni in vlažni okolju, kar je idealno za njegovo razmnoževanje; virusi se razmnožujejo tako, da vstopijo v celice povrhnjice, se s pomočjo njihove DNK razmnožijo, celica se razpoči in tako so pripravljene na napad na druge celice. Telo vse to zazna in pošlje signal, da ga nekaj napada in da je v nevarnosti. Nastane več vrst odzivov, ki skušajo telo ubraniti pred napadom. Po krvi namreč krožijo tako imenovane *naravne celice ubijalke*, ki pridejo na kraj, kjer se mikrobi nahajajo, jih obkolijo in dobesedno pojejo. To se dogaja pogosto in če ni mikrobov preveč, se mi tega še zavedamo ne. Če pa so se mikrobi že preveč namnožili, se aktivirajo še drugi mehanizmi. Celice povrhnjice začnejo proizvajati posebno sluz – gnoj. To je gosta sluzasta tekočina, ki preprečuje mikrobom, da bi prišli do celic in jih uničili; s požiranjem, kašljanjem, kihanjem in izpihovanjem nosa potem ta gnoj izločimo in z njim vred tudi škodljive mikrobe. Pomemben dejavnik pri vsem tem pa je tudi temperatura – ob vnetju se temperatura na kraju samem, če je vnetje hudo pa tudi po celem telesu, dvigne. Mikrobi, ki napadajo človeka, so namreč na dvig temperature zelo občutljivi; že ena ali dve stopinji povišane temperature lahko pomeni popolno uničenje za mikroba.

Kako se torej branimo pred mikroorganizmi?

Kot prvo in najpomembnejše je, da skrbimo za naš imunski sistem – vitamin C je bistvenega pomena za njegovo dobro delovanje. Telo mora biti v dobri formi – redna telesna vadba, aktivno gibanje v naravi, kot npr. tek – povečata količino naravnih celic ubijalk v telesu kar za 50%! Če pa že pride do vnetja, so najpomembnejši prvi in hitri ukrepi. Šal in čaj. Znano je namreč, da je telesna temperatura v grlu 32°C (zaradi dihanja in govorjenja). Virusi se zato ustavijo v grlu in ne gredo naprej v pljuča (seveda žal ne vsi), ker je tam temperatura za njih previsoka. Če torej hitro, ko začutimo »praskanje« v grlu, pijemo čim bolj vroč čaj ter grlo ovijemo s šalom, njegovo temperaturo hitro dvignemo za par stopinj, kar pomeni, da za mikrobe to ni ugodno in hitro propadejo. Dobro znano zdravilo je tudi

požirek žganja, ki je vsekakor tudi protimikrobno sredstvo. Ampak po pameti...

Za razliko od vseh teh sredstev pa hlajenje pri takih vnetjih ne pomaga in mikrobov ne uniči. Upočasni njihovo razmnoževanje, ampak so potem, ko pridejo spet v toplejše okolje, še toliko bolj aktivni in napadalni. Dobra domača zdravila so poleg čaja tudi med in drugi čebelji pripravki (propolis...), pa druga naravna zdravila, ki jih dobimo v lekarnah brez recepta. Najbolj važno pri vsem tem pa je, da med boleznijo počivamo in se izogibamo skupinam ljudi, saj s kihanjem in kašljanjem mikrobe hitro širimo naokrog. Če pa je vnetje le prehudo in vročina visoka, moramo obvezno h zdravniku, ki nam bo v primeru bakterijske okužbe predpisal antibiotike, ki bodo hitro in učinkovito uničili mikrobe.

Vsekakor se je pomembno držati reka, da je *preventiva boljša kot kurativa*. Zato čim več mandarin, pomaranč, kivija, limon in seveda aktivnega gibanja v naravi!

BRESKEV

Olga Vehar

Človek ne bi verjel, da je to mogoče. Ampak kdor je videl, lahko verjame. Še nikoli niso zorele breskve v Potoku. Letos se je to zgodilo.

Koščica od breskve je bila odvržena kot smeti in čisto slučajno pristala v zelo plodni zemlji in ozelenela. Seveda v prvih letih je drevesce raslo in ni dajalo nobenih sadov. Drevesce je tako že bilo obsojeno na odstranitev, ker raste zraven hiše. Lansko leto je mlada breskev samo cvetela in nič sadov ni bilo. Letos je pa zelo bujno cvetela in obrodila sadove. Sprva so se kazali čisto majhni zarodki in ti so vedno bolj rasli. Ko je bilo lepega poletja konec je dozorelo trinaštirideset lepih rumenih in okusnih sadov. To je bilo presenečenje, ker bi človek mislil, da se v naših mrzlih krajih to ne more zgoditi, da breskve rastejo samo v toplejših krajih.

Vendar zgodilo se je, za naprej bomo pa še videli, kaj se bo iz tega zgodilo. Saj pravijo, da ni nič nemogoče.

LIKOVNA KOLONIJA »ZAVRATEC 2006«

Tomaž Mivšek

V juliju (21 – 23. 7.) se je v organizaciji Kulturnega društva Zavratec končala že četrta likovna kolonija. Tema letošnje likovne kolonije je bila narava - ekologija s svojim nevidnim svetom. Likovne kolonije se je udeležilo petindvajset umetnikov, kar je rekordno število, iz skorajda celotne Slovenije. Od Bohinja, Kamnika, Medvoda, Škofje Loke in Ljubljane do Sežane, Ajdovščine, Tolmina in Idrije ter dalje prek Stahovice vse do Zg. Velke v Slovenskih goricah. Poleg omenjenih je na likovni koloniji ustvarjalo tudi deset otrok iz Zavratca.

Na likovni koloniji so sodelovali:

Tanja Prezelj, Hrovat Jože, Tadeja Kolenc, Jan Outrata, Ana Mušič, Boris Oblak, Barbara Milavec, Neža Rijavec, Polonca Peterca, Irena Potokar, Rafael Terpin, Katarina Mrvar, Luka Mancini, Sonja Makuc, Frenk Mavrič, Damjan Cvek, Veronika Hatlak, Valči Kavčič, Tončič Dušanka.

Tudi letos se je glavno dogajanje odvijalo na Rup'kovem griču. Priprave na dogodek so potekale najintenzivneje v tednu pred likovno kolonijo, samo snovanje projekta pa sega v mesec januar. Udeleženci likovne kolonije so pričeli prihajati popoldan okrog 18. ure. Nekateri udeleženci so zaradi iskanja Zavratca zamudili kako uro, tako da smo urnik temu malce prilagodili. Udeleženci so se najprej pošteno okrepcali, zvečer pa je ob ognju sledilo predavanje geomanta Jaka Šubica. Kot je že tradicija naše kolonije, so bili v naši družbi tudi domači oglarji in skrbeli za prijetno vzdušje.

Naslednji dan, v soboto, je po zajtrku sledila delavnica zaznavanja oz. občutenja nevidnega prostora okrog nas, v Vrhu. Od tam smo z udeleženci naredili še krog okoli Zavratca, malce predstavili vas in njene znamenitosti. Razdelili smo platna in sledilo je slikanje. Kljub letošnjemu izjemnemu poletju brez težav z vremenom ni bilo. Popoldan nas je prešla nevihta. Zaradi vsesplošne mokrote je večerni piknik odpadel in smo ga prestavili na nedeljsko zgodnje popoldne.

V nedeljo popoldan, ob 16. uri, so bila narejena dela razstavljena v majhnem amfiteatru na Rupn'kovem griču. Obiskovalci so si lahko ogledali še ne popolnoma posušena umetniška dela. Udeleženci likovne kolonije so iz rok Marije Rijavec, predsednice sveta ZKD Idrija, prejeli priznanje za udeležbo na likovni koloniji.

Za strokovno vodstvo na likovni koloniji sta skrbela Irma Gnezda in Jaka Šubic.

Irma Gnezda ustvarja na podiplomskem študiju Grafike na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost. V sodelovanju z mestnim muzejem Idrija vodi likovne delavnice za otroke. Na likovni koloniji je skrbela za mentorstvo otrok.

Ogled razstave. Foto: Robert Zabukovec

Geomant Jaka Šubic, naš posebni gost, predavatelj, nam je predstavil prostor narave v precej drugačni luči. V predavanju in delavnici z naslovom **NEVIDNI SVET PROSTORA** se je dotaknil pozabljenih elementarnih bitij gozda, ki si delijo ta prostor in čas z nami. V ta prostor starodavnih modrosti nam je nakazal pot prav s pomočjo jezika umetnosti - »Umetnost zame ni le kos papirja in barve, pač pa ustvarjalno izražanje nevidnega. Ko v gozdu začutiš nevidno, začneš drugače dojemati vidno. Pred teboj se znajdejo čiste, neomadeževane resnice o gozdu.«

Dela letošnje likovne kolonije smo, poleg razstave na samem mestu ustvarjanja, javnosti predstavili v domači galeriji farovž v Zavratcu. Veseli nas, da smo lahko dela predstavili tudi v Idriji, natančneje v galeriji in kavarni Črni orel.

V prihodnje nameravamo popestriti dogajanje likovne kolonije s kulturnim programom, ki bi potekal v večernih urah. Zavedamo se, da je samo konstantna rast in teženje po nečem boljšem zagotovilo napredovanja. Nenazadnje bomo le na ta način povečali svojo prepoznavnost in obisk ter dvignili kvaliteto dogajanja.

Naj se najprej zahvalimo vsem Zavračanom, ki ste na kakršen koli način pomagali izpeljati tako zahteven projekt. Posebna zahvala gre Jakobu Gantarju, ki nam je odstopil prostor za izvedbo likovne kolonije, Angeli Mivšek za kulinarčne specialitete in vsem oglarjem.

Likovno kolonijo in razstavo so nam finančno in medijsko pomagali izpeljati:

KS ZAVRATEC, JSKD – JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KULTURNE DEJAVNOSTI RS, OBČINA IDRIJA, JSKD – OBMOČNA IZPOSTAVA IDRIJA, OŠ IDRIJA, ZALOŽBA BOGATAJ, RADIO ODMEV, KAVARNA ČRNI OREL

RAZSTAVI LIKOVNIH DEL, NASTALIH NA KOLONIJI

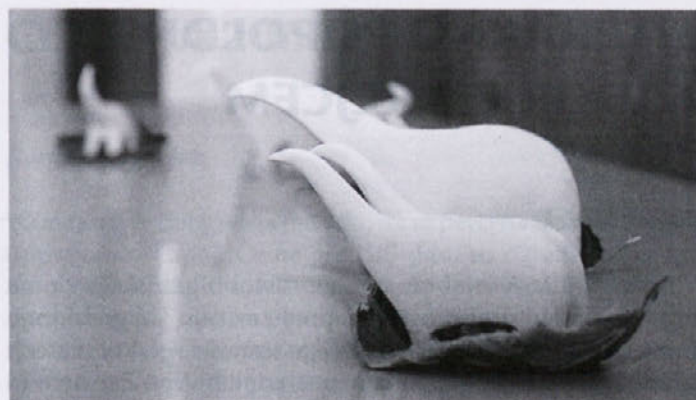
Andrej Mivšek

Ko je poletna vnema po potepanju in preživljanju dopustniških dni pod milim nebom v prijetni klimi in družbi minila, je nastopil čas tudi za običajne kulturne dogodke in prireditve. Glede likovne dejavnosti smo bili člani kulturnega društva še vedno zaposleni z letošnjo likovno kolonijo.

Naša prva naloga je bila postaviti nastala dela na ogled v domačem razstavnem prostoru, »Galeriji Farovž«. To se je zgodilo v nedeljo 24. septembra, točno opoldan. Razstavo sva pričela postavljati z Jožetom Lazarjem v soboto zvečer. Najprej sva izbrala nekaj del od vsakega udeleženca posebej, saj vseh ni bilo moč strpati na stene naše galerije. Poleg slik na platnu so udeleženci ustvarjali tudi risbe ter razne objekte in kipce iz najdenih kosov lesa ter drugih materialov. Dalje sva dela razvrstila po prostoru tako, da so se med sabo poudarjali tako v svoji podobnosti kot različnosti. Podobe na nastalih delih so v različnih likovnih govoricah odražale različna občutja in videnja narave, tako so nekatera dela odražala predmetno podobo sveta, nekatera so jo poenostavila, spet druga pa so sledila nevidnim, brezpredmetnim vsebinam. Kakorkoli že, ta dela je bilo treba sestaviti v primerno kompozicijo v galerijskem prostoru (jih obesiti na zid), da so ustrezno postavljena na

Likovna kolonija Zavratac 2006. Foto: Robert Zabukovec

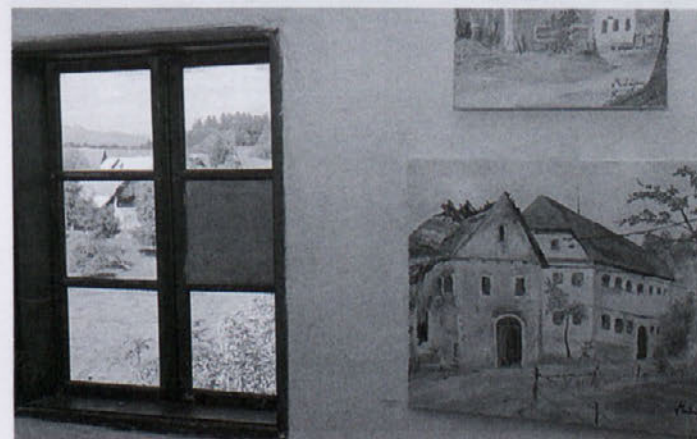

Gozdna bitja. Foto: Robert Zabukovec

ogled obiskovalcem. To sva z Irmo Gnezdo nadaljevala v nedeljo dopoldan, ko sva zaključila postavitev z imenom in priimkom udeleženca, prilepljenim ob sliki. Ob odprtju razstave je predsednik našega društva Tomaž Mivšek, poleg pozdrava vsem navzočim, namenil nekaj besed vtisom in temi letošnje kolonije, nato je Irma Gnezda spregovorila še o posameznih delih, ki so čakala na ogled. Sledilo je prijetno kramljanje ob izmenjavi mnenj in vtisov o sami koloniji, o slikah ter drugem.

Predstavljena dela smo iz Zavratac kasneje prenesli v središče naše občine. Razstavo je v svoj razstavnih prostor sprejela kavarna Črni orel v Idriji. Razstavo smo odprli v četrtek 9. novembra ob 18. uri. V kulturnem programu so nastopili pevci mešanega pevskega zbora iz Zavratac, gozdar in geomant Jaka Šubic ter pesnica Barbara Tomšič. Jaka Šubic je obiskovalcem predstavil temo likovne kolonije Nevidni svet prostora, v kateri se je dotaknil duhovnih bogastev gozda in bajeslovnih bitij, kot so vile in škrti, ki se jih ponavadi žal premalo zavedamo. Branje Barbarinih pesmi sem na odprtju razstave prevzel sam, saj je bila avtorica ta dan zaradi študijskih obveznosti odsotna. Iz njene zbirke Dvorišče pred hišo sem izbral nekaj pesmi, ki govorijo o občutjih in razmišljanjih ob zaznavanju prostora narave, o arhetipih bivanja in minevanja. Obiskovalci so prihajali in odhajali, tako da se je odprtje razstave v kavarniškem duhu neformalno nadaljevalo precej v večer.

Likovna dela, nastala na koloniji »Zavratac 2006«, si je na obeh razstavah ogledalo mnogo obiskovalcev, tako naključnih gostov in radovednežev kot ljubiteljev umetnosti. Sicer pa sedaj, ko sestavljam ta prispevek, razstava pri Črnem orlu še traja. Nato nastala dela preidejo v roke avtorjev, misli pa bodo kaj hitro odšle k naslednjim.

Različne perspektive. Foto: Robert Zabukovec

LITERARNO POPOLDNE Z IZIDORJEM REJCEM

Tomaž Mivšek

V nedeljo, 10. decembra, smo v prostorih gasilskega doma organizirali kulturni program s predstavitvijo knjige Izidorja Rejca *KO MLADOST ZAPOJE*. Knjigo sestavlja več črtic, katerih zgodba in motivi izhajajo iz neposredne bližine Zavrata in domačih ljudi.

V črticah zasledimo kar nekaj domačih izrazov in dvogovorov. Poleg čudovite pokrajine opisujete tudi izginula kmečka opravila, tradicijo, navade in običaje. V črtici Najlepši večer se sprehajamo med vrsticami Miklavža, svetih večerov, priprav za okrog vogla, jaslic.

Ko se v črtici Pri Bezjaku Borut in Julijan v poletni vročini, polni sopare, spuščata proti Bezjaku, nas kmalu njegove globine potegnejo v drug, pretekli svet. Junaka se znajdetata v času, nekje konec 19. stoletja. Zrak zapolni ropot mlina. Srečata se s takratnimi prebivalci mlina. Tako se srečata moderen in zgodovinski čas, med katerima prihaja do nenavadnih doživljajev in včasih prav smešnih situacij.

Literarni junaki se v črticah večkrat zaustavljajo in razmišljajo o smislu življenja, prihodnosti, Bogu. Še zlasti tedaj, ko so na življenjskih razpotjih. O tem spregovorijo črtice Ognjišče, Kapelica, Stržišče.

Celotna črtica JABLANA prikazuje pravo razmerje med tradicijo – domačim ognjiščem ter napredkom, izobrazbo in Ljubljano na drugi strani.

S tehničnim napredkom z enormnim pretokom idej in informacij je svet postal globalna vas. Zato ni čudno, da se uveljavlja misel MISLI GLOBALNO, DELUJ LOKALNO!

Izidor Rejc. Posvetilo in knjiga za vsakega udeleženca. Foto: Sašo Pintar

Pogovor in komentar o knjigi črtic. Foto: Sašo Pintar

Posebno mesto zajema črtica JABLANA. Jablana velja za simbol plodnosti in rodovitnosti. V hipu se lahko spominjamo njenih dišečih spomladanskih cvetov ali rdečih sadežev in obteženih vej. Pa tudi prijetne sence poleti.

Ena izmed zanimivih tem, ki jo knjiga načenja, je zdrava kmečka pamet in delavnost preprostih ljudi. Če kaj velja za slednjega, je gotovo to, kar beremo iz enega izmed odlomkov knjige: »Ko naši primejo, se pa ni ničesar bati!« Ali drugače, kar se reče, se tudi stori.

Izidor Rejc nam je podal tudi nekaj misli o prihodnosti Zavrata, življenjskih razpotjih in kako so nastajale črtice ena za drugo. Še posebej je izpostavil slednje: Vsakemu junaku je bilo potrebno dodati nek simbol, stvar okrog katere se je vila zgodba (jablana, delavnica, Bezjak...)

Kulturni program je zapolnil MePZ Zavratac s pesmima Vasovalec in Dober večer, bog daj!

Po končanem programu je Izidor Rejc zbranim v dvorani podelil nekaj izvodov knjig s posvetilom. Ob žlahtni kapljici smo gostu zapeli še *Kolkor kapljic tolko let* ob njegovi sedemdesetletnici.

Zadovoljni obiskovalci so se razšli že pozno v večer. Nasvidenje ob naslednjem literarnem dogodku.

OGLARSKA NEDELJA 2006

Urban Kogovšek

Lansko leto je ni bilo, letos pa je organizatorjem le uspelo prirediti oglarsko nedeljo v Idrijskih Krnicah. Udeležila se je tudi naša ekipa iz Zavrataca.

Zadnjo nedeljo v avgustu smo se dobili jaz, mojster Ivan (z.18), Simon in Luka ter odšli v krnice. Še prej smo dobili Pr' Češmel' "malo" popotnice (liter medice). Že na poti je vsak malo poskusil, tako da je bilo, ko smo prišli v Krnice, v steklenici le še malo več kot pol. Tam sva se z Ivanom opravila v oglarske obleke. Letos je bilo potrebno oglje le pospraviti v vreče in jih trdno zavezati (seveda vse po oglarsko). Bila sva dobra četrta. Po programu je sledila veselica, a vreme ne bi bilo vreme, če ga ne bi malo zagodlo. Popoldne je začel padati dež, ki je pregnal večino ljudi. ostali smo le še najbolj zagrizeni, tisti, ki nismo narejeni iz "cukra". Nato smo še kako ušpičili, kaj, pa naj ostane skrivnost. In kmalu smo odpeketal naprej...

Oglarska nedelja je res zanimiva. Drugo leto pa spet v Krnice.

CECILIJA 2006

Karmen Kogovšek

V Zavrtaču že dolgo velja navada, da se pevci na Cecilijo nekam odpravimo skupaj. Če ne gre tisti dan, to naredimo, kadar nam uspe uskladiti urnike. Letos nam je to uspelo v petek, 8. decembra, ko smo se pevci mešanega cerkvenega pevskega zbora zbrali v Ljubljani pred Mestnim gledališčem ljubljanskim, kjer smo si ogledali glasbeno predstavo Hrepenenja, Kurta Weilla in Bertolta Brechta, v kateri poje in igra Vita Mavrič. Na malem odru smo bili priča koncertnemu večeru Weillovim songov, ki ne ponuja velikega režijskega koncepta. Šlo je za povsem preprosto zgodbo o ženski, ki si skozi različna obdobja zastavlja številna vprašanja o ljubezni, moških in sebi. Poleg šansonjerke Vite Mavrič, ki je za svoja dela prejela mnoge nagrade (Ježkova, Župančičeva in tudi nagrada Mesta Ljubljane) pa so nastopili in navdušili publiko tudi pianist Jaka Pucihar, kot gost je ob njej zapel Jani Kovačič in plesal Brane Potočan. Ko smo si ob koncu predstave na sprehodu po Ljubljani in kuhanem vinu z ljubljanskih stojnic menjali mnenja, so bila ta zelo raznolika, vendar smo bili enotnega mnenja, da bi si bilo potrebno večkrat vzeti čas za kulturo in si pogledati predstavo, kakršna je bila Hrepenenja.

Večer smo nadaljevali bližje domu, v piceriji na Tratah, kjer smo si privoščili večerjo, v sproščenem vzdušju poklepetali, se nasmejali ob Heleni Blagne, zapeli še marsikatero nam ljubo pesem in se počasi razšli.

Taki dogodki so nam nagrada za naš trud, ki ga vložimo v pevske vaje, nastope ter sodelovanja pri svetih mašah, saj se tako zborovodkinja kot tudi pevci marsikdaj odpovemo drugim stvarjem in v svoje včasih že tako prenatrpane urnike, če je to potrebno, poleg rednih tedenskih, spravimo tudi kakšne dodatne pevske vaje. Resda je včasih tudi naporno, vendar se izplača!

JOŽE MIVŠEK, MORNAR

Intervju pripravila: Polona Gantar

Ko je v „uredništvu“ našega časopisa prišlo do ideje, da bi vpeljali rubriko Življenjske zgodbe, v kateri bi popisovali življenje oz. doživljanje in zanimivosti, ki so se pripetile našim sovaščanom ali rojakom, smo se prav hitro spomnili tudi na Češmelovega Jožeta. „Saj res“, so rekli, „to bi pa bilo nekaj...“ Potem smo ga vprašali, če bi bil on zato. „Seveda“, je rekel, „vendar to ni bilo nič posebnega, pa tudi pozabil sem že veliko.“ Potem se je izkazalo, da je stvar popolnoma drugačna, kakšna, pa si lahko preberete v tem zapisu.

Jožeta je morje vleklo že od nekdaj. Nekoč, še kot najstnik, se je odpravil kar sam v Piran. Sedel je na avtobus v Logatcu in se odpeljal, prav tako nazaj – prišel je z zadnjim avtobusom. Povezave so bile takrat mizerne, ampak če si nekaj zares hotel, je vseeno šlo. V Piranu je bil tisti dan ribiški praznik. Bilo je praznično razpoloženje in sprehajal se je ob morju, opazoval vse, kar se je opazovati dalo. Videl je par ribiških bark, samo ena ladja (stara, parna) je bila zasidrana trdno v zalivu. Njemu pa so se bolj dopadle male ribiške barkače, vendar tudi teh ni bilo veliko, morje je bilo prazno. To je bil njegov prvi stik z

Indija 1973

morjem. Nič posebnega, bi lahko kdo rekel, dovolj pa, da se je zgodba nadaljevala. Kako, pa nam bo Jože povedal kar sam:

„Ko smo otroci odrasli, smo pogosto hodili na morje – za kakšen dan, pa tudi več, tudi oba brata. Ko je bil pri hiši še avto, smo peljali z njim tudi mamo, največkrat v Savudrijo. Takrat je bilo tam vse prazno, prosto, dalo se je kampirati. Po osnovni šoli sem se vpisal na Srednjo kmetijsko šolo, v okviru katere smo imeli tudi strokovne (praktične) izlete na Primorsko, na obalo. Oglevali in spoznavali smo sadovnjake, vinograde, vinsko klet v Kopru, učili smo se obrezovanja trt, spoznavali oblike nasadov, tipe vinogradništva, sadjarstva... To je bila naša praksa.“

Tako sem bil na morju vsako leto nekajkrat. Dopadla so se mi stara obalna mesta, uličice, način gradnje, arhitektura. Zelo rad sem „lutil“ po ozkih ulicah Pirana, šel gor do samostana in do cerkve sv. Jurija... Enkrat, ko sem takole hodil, sem slučajno šel mimo uprave Splošne plovbe. Pa sem stopil noter in vprašal po zaposlitvi. Ni problema, so rekli. Treba je narediti zdravniški izpit (pregled) in določen tečaj (izobrazbo, glede na to, kakšno delo dobiš), ki pa ni bil tako bistven. Vzel sem papirje in šel nikamor! Preteklo je nekaj let, pa je nanese, da sem bil v Ljubljani za Bežigradom. Naenkrat sem zagledal ambulanto za pomorščake. Imel sem čas in sem vprašal, kako to gre. Vprašali so me, če sem tešč in potem sem kar opravil pregled (ki ga je plačala Splošna plovba). Potem pa spet nič... Med tem časom sem zamenjal službo. Iz Šempetra, kjer sem delal pri goriški zadrugi, sem se preselil v Tolmin, kjer sem delal kot pospeševalec. To je bilo obdobje 1969-70, ko je oblast uvedla sedemurni delavnik, kar je v praksi pomenilo, da smo morali delati tudi ob sobotah, nadur pa nam niso več hoteli plačevati. Enkrat sem rekel: „Če ne boste plačali, bom šel pa drugam!“ To je bil čas, ko je bilo vse zelo prepleteno s politiko. Inflacija je bila visoka, plače slabe, bila je splošna kriza, vrstili so se štrajki (Litostroj, Trbovlje). Na oblast je prišel general Ribičič, bile so čistke, zamenjali so Kavčiča... Gospodarstvo je šepalo. Kardelj je „zmešal“ samoupravljanje. Odnosi so bili zmeraj bolj napeti in tudi jaz sem se malo „ruknil“ s šefom. Potem sem šel. Telefoniral sem na Splošno plovbo in so rekli, da ravno zdaj rabijo enega strojnika na ladji. Nisem imel še tečaja, tako da sem najprej začel s prakso. Vse se je zgodilo zelo hitro. Odpovedal sem prejšnjo službo. Seveda so bili takrat kar naenkrat pripravljene plačati vse nadure, da bi me obdržali. Ko so videli, da sem že odločil, pa so mi celo malo nagajali – pri primopredaji so hoteli, da še nekaj plačam, pa sem jim hitro dokazal, kdo je komu kaj dolžan. Vse je potekalo zelo hitro, tako hitro, da se nisem imel niti časa preseliti domov. Po pohištvo je šel brat, jaz pa sem prav na zadnji dan ujel barko. Bila je to nova ladja Litija, narejena v Španiji, ki se je odpravljala na svoje drugo potovanje okoli sveta.

Zanimivo je, kako se je razvijala naša firma Splošna plovba po vojni. Najprej so imeli samo ene tri stare barkače, ki so vozile pesek, mivko (naenkrat so lahko peljale 40-50 ton robe) za gradnjo, obnovo obale. Potem so dobili tri ladje od jugoslovanske trgovske mornarice. To so bile ladje Rog, Zelengora, pa še ena. S tistim starim Rogom, zanimivo, je Splošna plovba vpeljala prvo linijo okrog sveta in takrat so

Havaji 1973

izgubili enega mornarja na Pacifiku. Tako se je ta firma začela počasi razvijati. Največ so kupovali rabljene ladje – s parnim strojem na premog, potem so to zamenjali z mazutom. Ko sem prišel na Splošno plovbo, so imeli samo še eno parno ladjo (vse ostale so bile že motorne). Bila je to Zelengora in sem jo videl samo še, ko je čakala na razrez starega železa v Splitu v Stari luki.

Kako je bilo, ko sem nastopil novo službo? Normalno, gledal sem kot „tele v nova vrata“! Na palubi so delali v glavnem Dalmatinci. Pri njih je bilo vse ČA! Ajde, pa ča! Dodži ča! Kretnja pa ča! Potem jih pa „zastopi“. Tudi pomorskih izrazov nisem poznal. To je ena latovščina, sestavljena iz vseh svetovnih jezikov (španščine, hrvaščine, italijanščine, portugalsščine, francoščine, angleščine...). Vsi, ki gredo po svetu z ladjami, uradno sicer komunicirajo v angleščini. Na ladji obstaja določen red, „Bog in batina“ je kapitan, ni demokracije. Delo pa je bilo popolnoma normalno, redno. Dali so me v strojnico. Za njo (za pogon, energetiko) je odgovoren KAPO – vodja stroja, na palubi (in isto v strojnici) pa so bili še trije oficirji (navtiki), ki so se na vožnji menjavali, trije krmilarji in trije strojniki (ali pa oboje samo po dva, odvisno od posadke in velikosti ladje). Menjava ljudi je potekala na štiri ure, prosti smo bili osem ur, kadar pa je bilo slabo vreme, pa smo delali šest ur, šest ur pa smo bili prosti. To se je menjavalo brez „pardona“. Kako zgleda strojnica? V njej je glavni motor, črpalke, pomožni stroji, generatorji..., kup naprav, ki jih je treba kontrolirati, da vse deluje normalno (mazanje, zagoni, ustavljanje, pretakanje goriva, maziva, vzdrževanje...). Vsake toliko časa smo se ustavili, odvisno od tovora, potovanje pa je trajalo približno pol leta. Večina časa smo preživeli v pristaniščih, kjer je bilo treba čakati zaradi tovora. Običajno je bila prva taka postaja Split ali Bar, potem pa grška pristanišča (npr. Pirei), Bejrut, Aleksandrija, italijanska in francoska pristanišča (Marseille), španska (Barcelona, Valencija), Gibraltar (tu je bilo zelo zanimivo, ker se vidi obe obali hkrati - špansko in maroško; Angleži so imeli na otoku, ki je ena sama velika, visoka skala, na španski obali razporejeno topništvo, sicer pa tam živijo opice in pravijo, da dokler bodo tam, bo obstajal tudi Gibraltar), potem pa Atlantski ocean in pot okoli Afrike (ker je bil zaprt Sueški prekop) – ustavljali smo se v pristaniščih zahodne afriške obale

(Lobito v Angoliji, Dakar v Senegalu, kjer smo vedno „tankali“, ker je bilo tam gorivo najcenejše). Na potovanju okrog sveta smo se redno ustavljali tudi na Kanarskih otokih (Palma de Malorca), potem, kot že omenjeno, v Dakarju, v Manroviji (Liberija), Acrici, Lagosu (Nigerija), v Kongu, kjer smo se nekaj časa vozili celo po reki navzgor, pogosto tudi v Luandi (Angolija – ko se je oblast zamenjala, je tam nastala velika revščina), Lobito, Capetown v Južni Afriki, Bombasi, Vaden („serija“ Rdečega morja). Običajno se je nato šlo dol proti Indiji na otok Ceylon (mesto s tem imenom je ostalo, država pa se zdaj imenuje Šri Lanka), v Karači v Pakistan, Bombay, Kalkuta v Indiji... Pot smo nadaljevali skozi Indonezijo med otoki Sumatro in Javo in se ustavili v enem ali dveh pristaniščih, na Filipine, Singapur in Honkong, kjer smo se tudi vedno ustavili. Potem pa dalje na Kitajsko, v Vietnam, Japonsko, čez Aljasko v Ameriko, skozi Panamski prekop v Mehiko, včasih smo zavili tudi v Brazilijo, največkrat pa ne, ampak smo šli nazaj čez Atlantik v Evropo, v angleška pristanišča do Sredozemlja in domov.

Na teh poteh se je nabralo ogromno dogodivščin, mnogo sem jih že pozabil, nekatere pa so vseeno ostale v spominu... V svoji kabini sem vedno imel tudi veliko kart, da sem si risal in označeval kraje, kjer smo potovali.

Pristanišče, ki se mi je zaradi svojih posebnosti še posebno vtisnilo v spomin, je bilo vsekakor Honkong. Tam se, zanimivo, vse dogaja na sidrišču. To pomeni, da praktično nikoli ne greš na obalo. Natovarja in raztovarja se v velikem zalivu in sicer na družinske barke, na katerih ljudje tudi stalno živijo, rabijo jih pa tudi za prevoz. No, enkrat pa smo šli „ven“, tudi v Honkongu. Malo smo nakupovali (spodnje hlače, nogavice...), peljali smo se z žičnico na hrib oz. goro nad mestom, potem sva šla pa s kolegom pit pivo. V tisti pivnici smo se spoznali z nekimi Avstralci (pilotom, stevardeso in navigatorjem). In potem se je začelo: oni eno rundo, pa midva itd. So rekli, da niso bili še nikoli na kaki ladji, pa sva jih povabila na našo, na ogled. Tam so se ga še malo bolj „nalezli“, kuhar je naredil narezek, prišli so še drugi kolegi in imeli smo pravo zabavo. Zjutraj sem se spomnil na tisto, kar sem prejšnji dan nakupil. Kje neki je vse ostalo? Potem sva se s kolegom le spomnila, da je tisti navigator imel vrečo, v katero je stevardesa vse pospravila, tako da sva šla s kolegom naslednji dan to iskat. Ne vem pa, kako je vedela, od koga je bilo kaj...

Še ena zanimivost! Naslednji dan, ko sva šla nazaj, nisva našla svoje barke. Spraševala sva, če je kdo videl ladjo Litija. Brez uspeha. Potem sem se jaz le spomnil in sem napisal to ime na list papirja. „Aja“, so rekli, „Latidža, ja ja, tam stoji!“ Sidrišče je bilo namreč ogromno – notri je bilo nekaj tisoč ladij. Tako sem se naučil, da sem si vedno zapisal naslov, kje stoji naša ladja, pa tudi to, da je vedno dobro imeti nekaj soldov v rezervi, če bi slučajno barka ušla ali se preselila na drug dok (to je del, kjer se barka priveže).

Otok Ceylon pa sem si zapomnil po enem najlepših živalskih vrtov na svetu. Vsake živali imajo večje število, okolje je zelo „prostorno“. Vedno, kadar sem bil tam, sem si ga šel ogledat, saj je bilo v njem vedno kaj novega. Druga značilnost tega otoka pa so ogromni nasadi čaja. Podobno je tudi v Indiji, kjer smo

imeli nekaj dobrih prijateljev. Naš drugi oficir je bil namreč tudi garant. To pomeni – ko so v Izoli naredili neko novo ladjo in jo prodali v določen konec sveta, je šel on vedno zraven in pokazal, kako jo je treba upravljati, kako dela. Tako je spoznal neko indijsko družino, pri kateri smo se potem vedno ustavili. Bila je to zelo bogata družina, vendar izredno prijazna in gostoljubna. Naš oficir je enkrat tam zbolel, pa so ga takoj dali v bolnico v oskrbo in ga vzeli kot za svojega. Vedno so nas povabili tudi v njihov klub, kamor imajo vstop samo povabljeni gostje. Tam smo lahko poceni pili in se zabavali. Tako kot povsod na svetu, tudi tam sicer obstajajo bari, kjer pa je seveda drago. Drugače pa je v angleških deželah, kjer praktično ni navadnih gostiln, obstajajo samo nočni klubi, kamor nimaš vstopa, če te nekdo ne povabi. Bolj kot je družba „visoka“, bolj so klubi ekskluzivni. Na Ceylonu smo nekoč igrali tudi nogometno tekmo. Premagali smo jih z 10:1. Mi smo igrali v kratkih hlačah, oni pa v kompletni opremi. Kondicijo so že imeli, znanja pa bolj malo.

Kar se tiče Indije, mi je v spominu ostalo znamenito mesto s številnimi svetišči (imena se žal ne spomnim), kamor so hodile romat ženske, ki niso mogle imeti otrok. Spomnim se ogromnih slonov, narejenih iz kamna (kompleks svetišč), na sredini pa je bil ogromen falus, kamor ženske položijo nogo, molijo in potem zanosijo.

Na ladji smo vedno imeli nekaj potnikov, ponavadi od 15-20 ljudi, ki so potovali z nami in so imeli denar in predvsem čas. Naše agencije so za njih priskrbele hotele, ogleda zanimivosti, katerim smo se pogosto priključili tudi mi. Agenti so priskrbeli raznovrstne izlete, bilo je poceni. Z njimi pa smo šli tudi zaradi varnosti, saj smo dobro poznali razmere, ljudi, njihove navade, ki so dostikrat zelo razlikovale od naših (npr. če si nekomu dal „bakšič“, so vsi „navalili“ nate, na tržnicah so te mimogrede prinesli okoli, da še sam nisi vedel, kdaj). Vedno je obstajala „nevarnost“, da bi se ga z našimi gosti (ali pa brez njih) v kakšni gostilni preveč nalezli, vendar smo vedeli, da nimamo izbire – na „šihu“ je bilo treba biti trezen! Ljudje v posadki, tako kot povsod, smo si bili seveda različni. Nekateri skorajda niso nikdar šli z barke – so samo „šparali“, drugi pa so vse zapravili, zapili, tako da so jih poslali domov. Nič ni bilo drugače, kot v običajnem življenju, kot če bi hodil doma v „fabriko“. Eni so bili taki, drugi pa taki. No, ob praznikih pa je bilo najboljše dobiti kakšno zamenjavo...

Dobro sem si zapomnil tudi Kitajsko in Vietnam, posebno drugo potovanje, ko smo pluli z ladjo Piran. Ustavili smo se v pristanišču Šanghaj, kamor smo pripeljali cisterne za vagone. Poleg pa smo vozili še 5000 lopat, 5000 krampov in 5000 samokolnic, kar je bilo darilo slovenske mladine mladini Vietnamu (za pristanišče Haiphung). Blizu Vietnamu, ko smo zagledali majhne, ostre otočke vseh oblik, ki so bili prava paša za oči, kot v pravljici, je prišel gor na ladjo nek pilot, ki ni znal brati kart. Mi pa smo imeli samo stare francoske karte – Francija je namreč v preteklosti okupirala Indokino. Bilo je to tik pred ameriško vojno na Vietnam. Tako nas je ta pilot enostavno odpeljal, sprti kazal, kam in nas tudi srečno pripeljal v pristanišče. Ko smo prišli noter, pa niso pustili nobenega ven. Bili smo nervozni, tečni, ker smo morali čakati na ladji, oni pa so razkladali. Potem so nas le peljali na obalo, kjer je stalo

Shanghai, 3. 2. 1972

turistično poslopje še iz časa Francije (leseno) in od daleč je bilo videti lepo urejeno plažo. Mi bi radi kaj spili. Dali so nam par steklenic francoskega konjaka in nekaj soka, druga polovica posadke, ki je prišla na ogled naslednji dan, pa že ni imela kaj piti... Njihovega denarja pa nam niso hoteli niti pokazati, tako da smo naslednje dni samo milo gledali dol z barke, saj nismo imeli kaj početi. Potem smo se le odpeljali naprej v Šanghaj, kjer smo razložili cisterne za tekoče gorivo, nato pa smo šli v Anglijo iskat staro železo in spet nazaj v Šanghaj. To je bila tudi moja najdaljša pot po morju, ne da bi stopili na kopno (14 dni smo samo čakali na Rdeči reki, umazani od blata, pred Šanghajem). Za novo leto pa smo bili na Kokosovih otokih. Tam sem videl največji tanker na svetu, ki je tehtal kar 500 000 ton, dolg je bil čez 300 m, visok okrog 60 m, širok pa 50 m. Šel je čisto počasi, tako cik-cak, da ne bi nasedel, ker je tam morje na nekaterih mestih plitvo. Ko smo nato pripeljali železo v Šanghaj, nas je kitajsko podjetje najelo še za pol leta, tako da smo dodobra spoznali njihovo deželo.

Ko smo raztovarjali železo, so Kitajci pripeljali svojo mularijo iz ene šole. Ta je potem vse sortirala in na koncu je dejansko šlo v staro železo zelo, zelo malo.

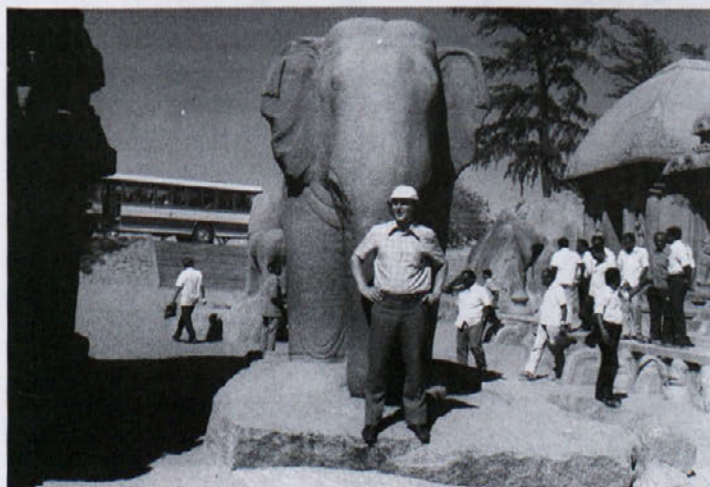
Kitajska kuhinja pa je izredna – zelo dobra in poceni. Za dva dolarja si dobil dobro kosilo, čeprav nikoli nisi vedel, kaj bo, saj nismo poznali jezika. Tako smo včasih kākšno stvar tudi odklonili, saj je bilo tako in tako vse zelo poceni. Sem pa pojedel tam največ sladoleda in popil veliko zelo dobrega piva iz Mandžurije. To je pokrajina blizu Koreje, od koder smo vozili premog v Šanghaj in je imela podoben položaj kot Slovenija v bivši Jugoslaviji. Bila je najbolj napredna in razvita od vseh kitajskih območij. V Šanghaju je bilo še vse „po starem“, medtem, ko so v Mandžuriji ženske nosile delovne obleke, imele so kratke frizure, bile so že bolj modno oblečene, skratka, ni bilo več posebnih razlik med moškimi in ženskami. Ravno v tistih mesecih se je namreč tam uradna politika nekoliko „odtajala“, tako da smo že opazili prva krila, frizure, šminkice, „cigu-migu“. V Šanghaju pa se je še vedno držal strog režim. Tako smo lahko iz ladje hodili samo v nek trgovski center, pa še to samo s taksijem. Od 5h zjutraj pa do 10h zvečer so bili v pristanišču vključeni zvočniki, po katerih so predvajali Maove citate, koračnice, vmes je bila obvezna telovadba. Kolegu je to

šlo na živce in je „fiksni“. Nek Kitajec ga je slišal in ga prijavil. Zgrabili so ga, aretirali in obtožili, da je hotel eno posiliti. Diplomacija je imela potem veliko dela, da so ga osvobodili, tako da je lahko šel z nami domov.

Tako je bilo v komunističnih deželah. Podobna je bila Angola v zahodni Afriki. To je bila nekoč portugalska kolonija, Portugalci pa so približno pred 30-mi leti prepustili oblast domačinom. Ko sem bil prvič tam dol, so črnici hodili okrog s kravatami, po lokalih..., leto dni kasneje pa je bila že prava mizerija. Uvedli so socializem, tovarne so propadle, belce so nagnali, ladja pri ladji je čakala, da bo oddala pomoč. Tudi mi smo jo pripeljali in čakali tri mesece, da smo lahko raztovorili. Ladja pred nami je pripeljala pšenico - nekaj so jo pokradli, nekaj jo je zgnilo zaradi dežja, nekaj pa so jo razsuli, tako da je do cilja prišla le četrtnina pripeljanega. Še zdaj je tam velika revščina, vojna med strankami in ni miru. Iz prej cvetoče dežele je nastala velika „revšna“ (prej Portugalci, zdaj komunizem).

Indija pa je bila samosvoja. Svetovno znani kraj in pristanišče je Goja v Bengaliji. Tja hodi ogromno narkomanov iz vse Evrope. Vse se vrti okrog glasbe, plesa in mamil. To je raj za turiste, mamila so zelo poceni. Nalezejo se vseh vrst bolezni. Podobno je tudi na Tajskem (tu se zbirajo tudi pedofili in trgovina z belim blagom je zelo razširjena) in na Baliju, kjer so prav tako razvite sekte. Ljudje so razdeljeni v 14 kast, od najnižjih brez pravic, pa do najbogatejših, ki živijo kot bogovi. Mesta so ogromna, s širokimi avenijami, na pločnikih pa živijo ljudje brezdomci (to je njihov dom, tam živijo, opravljajo svoje potrebe, „fehtajo“ in umrjejo). Vmes se pa sprehajajo svete krave. Mogoče ne veste, zakaj so tam krave svete živali? Nekoč, pred več kot tisoč leti, je nastala velika lakota in vladar, ki je takrat vladal, je proglasil, da so krave svete živali, sicer bi vse pobili in ne bi bilo več niti mleka. Tako je preprečil najhujše, krava pa je od takrat dalje nedotakljiva. Podobno se je zgodilo tudi muslimanom. Zakaj ne jejo svinjskega mesa? Zato, ker se zelo hitro pokvari in v vročini so se zaradi tega pogosto zastrupljali. Ovčetina pa je, nasprotno, najbolj trpežno meso.

Na poti okoli sveta je seveda tudi Japonska. Ustavljali smo se v vseh večjih pristaniščih - v Osaki, Jokohami, Kjotu... Zanimivo je bilo mesto (katerega imena se žal ne spomnim več, nekaj

Indija 1971

Po sihtu se počitek prileže, Pacifik 1975

podobnega kot Hirošima) na nekem otoku. Nad njim je bil še živ vulkan, ki je non-stop bruhal pepel, zaradi katerega je bil v mestu vedno mrak, ulice pa vse pokrite s pepelom. Stalno se kadi in ni nič kaj prijetno tisto tam dihati. Ampak ljudje so tega navajeni, vse je vedno umazano in stalno čistijo. Čuti se žveplo, plini... Japončki so tako in tako prav poseben narod. Za Evropejce imajo po lokalih celo mize in stole, oni pa navadno jedo kar na tleh. In vse je nekam pripravno. Prvo, kar prinesejo na mizo (ali pa na tla), je vroča brisača, da si z njo osvežiš obraz in roke. So zelo razviti, prijazni. Kupovali smo različno tehnično blago. Tam sem kupil tudi prvi „kalkulator“ (žepni računalnik) za 15 dolarjev, ki pa ga je iznašel Slovenec, znanstvenik, ki je deloval v Silicijevi dolini (dolina znanstvenikov) v Ameriki. Japonci so seveda takoj odkupili licenco.

V barih je pa tako kot po celem svetu. S kolegom sva šla v bar v Osaki. Tam sva srečala enega tipa, ki je bil že malo „kuhan“ (ni bil Japonec) in zato precej siten. Notri sta pa bila tudi dva ameriška vojna policaja in eden od njiju je takoj posredoval. Tako smo postali prijatelji in povabila sta naju v njihovo oporišče, kjer so bili zelo dobro oskrbovani. Imajo praktično vse - svoje trgovine, lokale, živijo z ženami... Igrali smo biljard, se zabavali..., naslednji dan pa sva jih še midva povabila na našo ladjo. Naredili smo jim narezek, pili smo domača vina, na koncu pa še „šnopc“, ki je vsekakor boljši kot njihov viski.

Ko smo še večkrat potovali okrog sveta čez Japonsko (še štirikrat, petkrat), smo vedno samo poklicali, pa sta nas ameriška kolega prišla iskat v pristanišče...

Na prvem ali drugem potovanju pa (se ne spomnim več točno) se nam je pripetilo prav eno zelo posebno doživetje: Z ladjo Litijo smo na poti čez Tihi ocean iz Japonske v Ameriko ravno na dan novega leta prišli na časovno mejo - ta gre po vzporedniku čez Pacifik. Takrat se je začelo slabo vreme. Zvečer, ko smo imeli banket, je barba (kapitan) ravno dvignil čašo, da bi nazdravili. Vsi vstanemo, takrat pa je prišel en „rukar“ in nas je vse pometlo. Ena potnica si je celo zlomila tri rebra. Imeli smo k sreči tudi zdravnika, ki je zanjo poskrbel, tako kot je treba. Štiri dni nato nismo jedli juhe, ker bi se polila. Večina je dobila morsko bolezen, bruhalo so, celo nekateri od posadke.

Ko se je barka zarila v visok val, je bila tudi polovica pod vodo, gugala sem je sem in tja... K sreči se nismo zavedali nevarnosti, ki nam je pretila... pa ne samo to! Vozili smo namreč velik transformator (težak 180 ton) iz Japonske v Ameriko, ki je bil sredi skladišča, pripet z jeklenimi vrvmi ob tla. Ko se je barka gugala, so se glavne vrvi utrgale. Tako smo vsako uro nameščali nove, jih napenjali... Bila je nevarnost, da se transformator utrže, prebije steno barke in potonili bi v morje. Ogroženo je bilo tudi ravnotežje zaradi teže... Ko je bila pozneje slovesnost ob tridesetletnici ustanovitve Splošne plovbe, so vprašali kapitana naše ladje, kdaj je bilo najhuje. Je rekel, takrat!

No, ampak k sreči se je vse dobro končalo, novo leto pa smo zaradi časovne meje praznovali kar dvakrat (datum se je premaknil nazaj). Časovne razlike na poti proti vzhodu se je nabralo ravno za en dan.

Tudi red na ladji in naše delo je bilo prav zanimivo. Šest ur naj bi delal, šest ur pa spal. Spati pa včasih ni bilo tako lahko. Tudi, če sem se založil z odejami, me je včasih vrglo ob tla ali ob steno. Naredil sem si prave „neške“. In vedno je bilo kaj novega. Malo naprej od Kamčatke, Aleuti (blizu Aljaske) smo enkrat naleteli na ladjo, ki je plula pod panamsko zastavo. Bila je že zapuščena, ker so se bali, da se bo potopila. Posadka se je rešila s pomočjo druge, ruske ladje, ki je prišla na pomoč. Vendar so Rusi hkrati poslali svoje gor na zapuščeno ladjo, da so jo tudi zasegli (to je bilo po pomorskem pravu).

Ko smo prišli na Atlantik, smo običajno obiskali ameriška pristanišča. Naložili smo pulpo za našo papirno industrijo (to je na pol predelana celuloza, naložena v sodih).

Majhna pristanišča so bila najlepša. Domačini so bili prijazni, kot doma. Skoraj povsod so bile dvorane za kegljanje, povsod se je tudi našel kak Slovenec, ki nas je povabil domov. Na vzhodni obali je bil delavski sindikat zelo močan, zato pristanišča niso smela nabavljati velikih naprav (da ni bilo brezposelnih). Nekdo, ki je tako delal le 14 dni na mesec, je zato lahko prav solidno živel.

Najrajši smo hodili v pivnico. Enkrat smo si začeli nazdravljati s tremi dekleti, ki so bile prav tako tam. Kar naenkrat pa sta prišla noter dva policajca in nas obtožila, da smo neko žensko žalili, da smo jo celo spolno nadlegovali. No, tista gospa je sedela pred tistimi tremi dekleti, bila je oblečena v črno in očitno je razumela, da je „signalizacija“ namenjena njej. K sreči so potem tiste tri punce razložile policajema, kako je v resnici bilo, sicer bi se prav lahko znašla v „kehi“. To zgodbo sva s kolegom na poti nazaj na ladjo povedala tudi taksistu, on pa nama je povedal svojo: Tudi on je enkrat imel opravka z neko deklino, ki jo je peljal. Rekla mu je, naj ji ustavi blizu policijske postaje in to je tudi naredil. Potem pa je hotela, da naj ji da denar, sicer ga bo prijavila policiji in rekla, da jo je hotel posiliti. Seveda ji denarja ni hotel dati. Potem je raztrgala bluzo in šla na policijsko postajo. Prišli so policajci in videli, da človek mirno kadi. Videli so tudi, da je pokadil že več kot pol cigareta, gospodična pa je trdila, da jo je hotel posiliti pred nekaj minutami, tako da so verjeli njemu. Je pa tako, da ta zgodba morda ni več prav iz časov Divjega zahoda, kjer ima na koncu vedno prav ženska...

Okrog teh zadev je bilo res treba biti presneto previden. V San Franciscu se je bilo treba kar potruditi, da si našel normalen lokal (da si naletel na kakšne „toplovodarje“, lejbike). Najbolje je bilo, da se ga zunaj nisi nikoli napil, če si bil pameten. Če nisi znal jasno razmišljati, so bile takoj težave. Policija ni poznala milosti za tujce.

Ustavljali smo se tudi v pristanišču Lombidge, v Los Angelesu, katerega predmestje je Hollywood. To ime je zapisano na hribu nad mestom tako na veliko, kot piše Naš Tito na Sabotinu. Imajo tudi krasen park, kamor smo hodili krmit veverice. Z druge strani je sicer speljana avtocesta, vendar si imel zaradi protihrupne ograje vedno občutek, da si v pragozdu. Veverice so bile udomačene, skočile so ti na rame in jedle.

V vsakem mestu smo našli ljudi, ki so nas povabili v klub ali pa v kako hrvaško gostilno, če ni bilo drugega. Sinovi Hrvatov so včasih zarogovili malo po „ustaško“, vendar nas politika ni kaj dosti zanimala. Najboljše države za nas so bile „civilizirane“ (Evropa, Amerika). V Afriki, Indiji smo pogosto morali iti v drag hotel, če smo hoteli jesti in piti normalno. Drugače bi od njihove hrane in vode lahko še zboleli.

Navadno smo obiskali še par karibskih držav, kjer je bila glavna kava, ki so jo na veliko izvažali. Potem pa skozi Panamski prekop do Mehike. Tam imajo najmanj tri mesece v letu karneval. Začnejo po vaseh, gredo v večje kraje in nazadnje v mesta. Veliko je plesa, muzike, vmes pa razni prodajalci. Bilo je zmeraj veselo. Tam je zelo visoka plima, oseka. V Panamskem prekopu se voda dvigne tudi do 30 metrov visoko. Barka zapelje noter skozi neka vrata. Potem ta vrata zaprejo, spustijo vodo in barka se dvigne, gre skozi naslednja vrata itd., nato prideš v kanal, v jezero, nato pa na drugi strani spet v kanal, kjer se spet spuščáš. Z ladje se je videlo krasne otočke, zelene. Bilo bi krasno tam imeti vikend, hišico. Ko pa smo prišli bližje, smo zagledali aligatorje, kače, bila pa je tudi neznosna vročina, malarija...

Po Panamskem prekopu se je tudi sicer zelo zanimivo peljati, ker je med Tihim in Atlantskim oceanom par metrov višinske razlike (zaradi gravitacije, vrtenja zemlje, magnetnih sil...). V Colonu smo običajno vedno ustavili, da smo dodali gorivo za

Gejši v Zlatem paviljonu, Kyoto, Japonska

pot čez Atlantski ocean. To mesto je izredno nevarno. Nekoč smo zašli v neko črnsko pivnico. Lastnik lokala se je samo prijel za glavo in vprašal, kaj vendar delamo tu!? „Saj vas bodo zaklali, oropali!“ je rekel. Svoji hčerki je naročil, da naj nas po najkrajši poti odpelje ven iz tega dela mesta.

Včasih smo zavili tudi do Braziliije, največkrat pa ne, ampak smo šli nazaj čez Atlantik v Evropo, v angleška pristanišča, nato pa v Sredozemlje. V Genovi ali pa v Valenci pa so na ladjo že prihajale žene in dekleta mornarjev, do koder so prej že potovale z nami. Zato se je bilo seveda treba prej malo očediti, umiti... Jaz sem veliko strigel. Tarifa je bila ena flaša viskija in obvezno gledalci, da je bil „šov“ (sem se delal, da sem zastrigel, trajal pa je ta postopek kar celo uro).

Potem pa spet italijanske luke, Aleksandrija, Bejrut, kakšna turška luka, pa domov. Ko mi je umrla mama, sem prišel ravno iz Turčije. Bil je praznik, tako da smo morali iti carinika iskat domov, da me je ocarinil. Peljal sem se z letalom do Ankare, nato do Istanbula in nato še do Beograda. Tam bi mi kmalu ušlo letalo, vendar je mimo k sreči prišel pilot in me počakal in dovolil, da sem šel kar z obema kovčkoma direktno v avion (ne da bi mi pregledali prtljago).

Čeprav je bilo naporno, pa so se mi linije okrog sveta najbolj dopadle. Bil sem tudi na ladji Boris Kraigher, ki pa mi ni bila tako všeč. Vozila je razsuti tovor, ki so ga zmeraj raztovarjali izven mest. S to ladjo smo šli tudi v Avstralijo, v Adelaido, od tam direktno v Koper, nato pa še v Belgijo in v Aleksandrijo, kamor smo peljali pšenico. Bili smo praktično non-stop na morju, vedno izven mest. Drugič pa smo peljali železo iz Havajev v Buenos Aires v Argentino. Tu je zanimivo, ker se pluje z ladjo kar precej časa tudi po reki Rio de la Platta, ki ima ogromno ustje. Tudi v Buenos Airesu sem se hitro znašel, saj je tam živel mamin bratranec. Ko smo prispeli tja, sem ga poklical in je prišel pome. Tako sem bil potem vse dni z njim ali z njegovo nečakinjo. Mesto slovi po tem, da ima najdaljšo ulico na svetu, nekaj naselij pa je tudi popolnoma slovenskih. Povsod so me z veseljem sprejeli, vprašali, kako je doma, nikdar pa niso spraševali o politiki. Pokazali so mi slovenski kulturni dom, me peljali naokoli, da sem si ogledal pokrajino. Povsod sama ravnina in ravnina... Pa še ena posebnost. Moj „žlahtnik“ Ludvik je tam poročen z Italijanko. Je bilo tako, da so se trije bratje poročili s tremi sestrami Italijankami, ki izhajajo iz območja blizu Benetk. V Argentini so si ustvarili velike družine, imajo veliko otrok... Lahko bi rekel, da je bil to pravi klan! Bilo je ravno pred veliko nočjo in imel sem priliko spoznati vse italijanske manire (v pozitivnem smislu). Bilo je res veliko veselja, dobre hrane, praznovanje, kot se spodobi. Tiste tri tedne sem res živel perfektno...

Lepa potovanja so bila tudi, ko smo vozili pšenico iz Velikih jezer v Kanadi v Rigo (Latvija). V Kanadi so bili postavljeni veliki silosi za pšenico. Pelješ se iz enega jezera v drugo – mimo Chicaga, Montreala, Detroita.. Ob reki Sv. Lovrenca se lepo vidi tudi slap Niagara, pokrajina je krasna (javorjevi, brezovi gozdovi, veliko jezer), ljudje so prijetni, samo vse je enako, premalo je raznolikosti. Eno potovanje je trajalo približno 14 dni. Bilo je zanimivo – iz enega političnega sistema, kjer je bilo vse prosto

(Kanada) v popolnoma zaprtega (v takratno Sovjetsko zvezo, kjer si videl policaja pri policaju). Ljudje v Rigi so imeli denar, vendar niso imeli kaj kupiti – ni bilo nič v trgovinah. Tako so bili za eno ubogo uro pripravljene dati „čuda“ (tudi po 200, 300 rubljev). Mi smo to seveda s pridom izkoristili in veselo preprodajali stvari, ki smo jih prej kupili v Ameriki. Komplet kavbojk z jakno je stal v Ameriki 15, 20 dolarjev, v Latviji pa smo jih prodali za 200, 300 rubljev na črno (1 dolar je bil vreden 95 kupejk, torej ca. 1 rubelj). Vsak, ki je šel z ladje dol, je takoj kaj prodal, potem pa smo si privoščili dobro večerjo, včasih tudi s kaviarjem, šampanjcem, ki je stala borih 20 rubljev. Pred trgovinami in restavracijami se je trlo ljudi, vendar ni bilo problema. Nataraju si dal par rubljev, pa te je spustil mimo vrste naprej.

Kolega se ga je enkrat malo napil. Začel se norčevati iz policajev in carinikov. Ti so mu rublje, ki so mu gledali iz vseh žepov, zaplenili. Naredili so tudi zapisnik, kjer je pisalo: kupil 30 rubljev, prodal je „nešto polovne robičke“, 10 rubljev porabil za večerjo in za pijačo, 20 rubljev so mu pustili, ostalih 400 pa zaplenili. Pa kaj, ko je šel naslednji večer spet ven, spet nekaj prodal... Potem so ga kar pustili pri miru, saj so vedeli, da mu ni pomoči...

Tudi Adelaido v Avstraliji sem si dobro zapomnil, seveda spet po posebnih doživetjih. Tam so imeli v pivnicah, kamor smo hodili pit pivo, neke posebne vrste žemelj, polnjene z ovčjim golažem in zelo začinjene. Včasih so tja prišli tudi ovčarji, posebni „tipi“, nekoliko podobni Amišem. Menda pridejo v mesto le nekajkrat na leto, drugače pa živijo s svojimi ovcami. Bili so črni, kosmati in močni. Ko oni naredijo „fešto“, se ga najprej nalijejo, potem pa razbijejo lokal. Sicer so miroljubni, samo ko se ga napijejo, je pa drugače.

Pokrajina pa je bila precej dolgočasna, puščavska, za razliko na drugi strani (Sydney, Melbourne), kjer vse zeleno, z rekami. Še lepša kot Avstralija pa je Nova Zelandija. Lahko bi rekel, da skorajda tako kot v Sloveniji, vendar pa ne lepše kot doma.

Bilo pa je vedno tako: kamorkoli si prišel, si se lahko dobro počutil, če si se pametno in kulturno obnašal. Zmeraj se je našel kdo, ki te je povabil k sebi. V sedmih letih sem šel sedemkrat okrog sveta, vedno z drugo ladjo (Litija, Borovnica, Piran, Logatec, Boris Kraigher, Bočna). Tudi na ladji se je dalo lepo živeti, če si se držal predpisanega reda. Poleg dela pa smo se lahko ukvarjali še z raznovrstnimi konjički, rekreacijo.. Tako smo imeli svojo knjižnico, treba se je bilo izobraževati, ukvarjali smo se z ročnimi deli. Jaz sem npr. izdeloval barko (ki je žal nisem nikoli dokončal, jo pa še zdaj hranim doma), zbiral sem kovance, znamke, tuj denar. Znamk se je nabralo za sedem debelih knjig in jih včasih gledam s povečevalnim steklom... Včasih smo tudi kakšno zapeli. Še posebej mi je ostala v spominu ladja Logatec, na kateri je bilo kar nekaj dobrih pevcev. Barba Možina, ki je bil doma iz Rihemberka, je vedno pel „čez“ in najbolj je bilo smešno, ko mu je včasih pri tem padla cela zobna proteza iz ust. Potem je bil tam še en Dalmatincec, Jožko po imenu. Ni je bilo pesmi, ki je ne bi znal. Pel je bariton. Proti večeru smo se tako pogosto zbrali na mostu, kapitan je poslal „flašo“, pa smo peli, tudi dve, tri ure. Na tej ladji je bila res ena čudovita družina, posadka, vse..

No, prav vse pa tudi ni bilo vedno lepo. Potovanja so bila dolga in naporna in ni vsak zdržal tega. Ko smo bili nekoč v Zahodni Afriki, je vodja palube dobil preganjavico. Izdali so ga živci. Začel je govoriti, da ga hoče prvi oficir ubiti. Poslali so ga v bolnico, oni pa v hotel, da bi šel domov. Skočil je iz četrtega nadstropja skozi okno in ni preživel. Umril je v bolnici.

Drug, podoben primer se je zgodil v Kanadi: Kolega je šel kupit darilo za punco, pa so ga zaradi nesporazuma blizu barke ustrelili. Tako so ga poslali domov – mrtvega, v hladilnici.

Tretji, nič kaj lepi dogodek, pa se je zgodil v Buenos Airesu, ko smo se peljali po reki navzgor. Nek mornar se ga je malo „nabral“ in ko je hotel stopiti na stopnico na barki, je po nesreči padel v morje pod barko. Potegnil ga je močan tok, voda je bila motna in ni se videlo popolnoma nič. Ven so ga potegnili mrtvega.

Kaj hočemo, življenje na morju pač ni nič drugačno od običajnega. So lepe in slabe stvari. Lahko bi rekli takole: Morje je tako kot ženske – včasih ti pokaže lepo, zlato plat, drugič pa tisto manj lepo, bočno... Narave se ne da krotiti. Želiš, da greš, potem ko si tam, pa si kmalu zaželiš nazaj...,,

Tako konča svojo pripoved Jože. Zdaj kmetuje, saj je moral po mamini smrti ostati doma in prevzeti kmetijo. Zelo so mu pri srcu knjige, še posebej stare, čebelarske (od Pavla Glavana, Janše, saj še zmeraj držijo). Morje je daleč, čeprav bi takoj še enkrat šel, če bi le imel možnost. Pridejo pa dnevi, ko privrejo spomini in takrat ni druge – mora iti! Na obalo, da se nadiha svežega zraka...

Prizor iz Afrike

Vse slike in fotografije so iz zasebne zbirke Jožeta Mivška

STARKA SMRT

Olga Vehar

Zunaj je meglen in deževen dan. Jesenski čas se počasi umika, na vrata pa trka starka zima. Na naša pa trka tudi starka s koso, ki ji pravimo smrt. O njej se vsi bolj s strahoma pogovarjamo, a nič ne moremo proti njej ukrepati.

Pa malo pogledajmo v preteklost, kakšne navade in običaje so imeli nekdanj.

Ko je bil pri hiši človek zelo bolan in so domači videli, da gre h koncu, da ne bo več dolgo živel, so počasi začeli pripravljati, kar so potrebovali, če so imeli pri hiši mrliča. Ko je nekdo umrl, so najprej obvestili sosede in ti so prišli pomagat postorit, kar je bilo potrebno. Najprej so poribali po hiši, nato so pripravili pare. Te so pri vsaki hiši delali posebej. Zbili so jih iz desk, spodaj pod deske so postavili pripravne količe, da je to vse skupaj stalo. Nato so pare prekrili s prti in na vrh prtov so dali rjuho iz domačega platna in na to rjuho so dali mrliča, ki so ga prej umili in preoblekli. Tega dela se je marsikdo otepal, ker se je mrliča, to se dogaja še danes, marsikdo bal dotakniti. Pa kar mirno, brez bojazni, saj mrtvi človek ni še nobenemu storil nič hudega. Kdor ima mirno vest in čisto srce se nič ne boji.

Na rjuho so ga dali pa zato, ker takrat ni bilo krst naprodaj in te so delali sproti za vsakega mrliča posebej. Delali so jo pri najbližjem sosedu. Tam so dali deske in to se je oblalo, žagalo in zbijalo vse ročno. To delo so delali mizarji samouki. To je bilo počasno in zahtevno delo in se je kar zavleklo, kar potruditi so se morali, da je bila krsta do pogreba pripravljena. Ko je bila krsta pripravljena, so jo odpeljali na dom k mrliču. Nato so mrliča z rjuho vred dali v krsto.

Pri mrliču so bedeli cela dva dni in dva večera. Posebno v zimskem času, ko so večeri dolgi, so si kropilci »krajšali« čas na različne, malo bolj »zadržane« načine. Seveda je bilo dva večera brez spanja zelo težko zdržati, pa so nekateri začeli kinkati in dremati tam nekje ob peči. Pa so se našli hudomušneži in so prinesli poper, dali poper pod nos zaspancu, ko je vdihnil, je vdihnil tudi poper in vseprek se je začelo kihanje.

Kropilce so postregli s kruhom. Hlebec kruha in nož so si podajali eden drugemu in vsak je malo odrezal. To je bila nerodna zadeva, ampak pravijo, da nekaj moraš vzeti, da je to za duše v vicah. Vse rože so bile iz domačega vrta, vence so pa tudi spleтали vaščani sami. Lepo šibo so zvali, nato malo smrečja napletli okrog, zatakneli nekaj rož in venec je bil na red.

Zelo mučno je bilo zabijanje žebeljev, ko so pokrili krsto tik pred pogrebom. To je srhljivo odmevalo po celi hiši, pred časi niso poznali teh vijakov kakor jih danes. To se zelo tiho »zašraufa« in ni nobenega hrupa.

Ko so peljali mrliča k pogrebu, posebno iz bolj oddaljenih krajev, bile so slabe poti, s konji in vozovi na lesena kolesa, okovana z železnimi obroči, je krsta kar poskakovala na vozu. Pozimi, ko je bilo veliko snega, pot dolga, pluzilo se pa ni ali pa zelo malo, so s pogrebom odlašali več dni, dokler je bilo mogoče priti do cerkve in pokopališča.

Kako je bilo mučno obveščanje sorodnikov. Ni bilo avtomobilov, ne telefonov, to je bilo pešačenje še in še. Danes pa pritisneš par tipk na telefonu, pa te že slišijo na drugem koncu Slovenije.

Vse napreduje, vse se izboljšuje, zdravila proti smrti pa ne morejo iznajti. Ljudje so umirali nekdanj. Umirajo danes in umirali bodo še v prihodnosti.

Neki pesnik in zdravnik je zapisal in to gotovo drži:

Človek umrl boš,

ušel ne boš.

odgovor dajal boš.

Če bi se smrt dala odkupiti z denarjem, bo bogatejši vse poplačali in reveži bi pomrli. Ampak to ne obstaja, žena z belo koso se ne da odkupiti in to je prav.

STARA KMEČKA HIŠA

Jože Lazar, Z. 16

Lep dan želim vsem, ki se že nekaj časa srečujemo na straneh Oglarja, pa čeprav je zunaj meglen jesenski dan. Narava se je odpravila k počitku, mi pa vsak posebej in vsi skupaj doživeli nekaj lepega in dočakali še boljše dni.

Živimo na podeželju in se srečujemo z različnimi arhitekturami. Od starih kmečkih hiš pa do klasične moderne gradnje. Na misel mi je prišlo, da bi nekaj napisal o stari kmečki hiši.

V slovenski hiši je bila najbolj rabna kuhinja, po nekod so bile še črne kuhinje. V teh kuhinjah so imeli odprto kurišče, na katerem so kuhali, ognjišče pa je ogrevalo celoten prostor, kjer so pozimi sušili meso. Najbolj praznična pa je bila »ta velika hiša« z družinsko mizo. Ponavadi je bil v teh hišah lep lesen strop, po tleh pa je bil navaden beton ali pa kamnite plošče. V teh hišah pa ni manjkalo krušne peči, ki jo je objemala klop z »zicem« na vsaki strani pri steni. Nekateri peči pa so še imele zapečke (pri Mraku v Doleh). Okrog peči so vršila razna domača dela, predenje, zibke, branje in petje, pa še marsikaj bi se našlo. Pri peči pa ni manjkala niti menderga (miza), v katerih so naše matere zamesile kruh. Pri nekaterih kmetijah so zlasti v zimskem času na napravi stopa iz ječmena lušili - uhalo ješprenj. Pozimi pa so ob topli peči na mendergi klekljali. Po nekod so bile še nad pečjo late, na katerih so sušili perilo, jeseni pa koruzo. Nekateri peči so imele tudi tako imenovani »lur«, ki je služil kot pečica in je bil na sobni strani peči, v njem so se čudovito pekla jabolka. Na drugi strani pa je bil bohkov kot s svetimi podobami. Pod njim pa velika javorjeva kmečka miza. Okoli nje ni manjkalo klopi, pa velikih dolgih stolov. Za to mizo so ponavadi jedli, kadar je bilo več ljudi v hiši. V poletnih časih kosci in žanjice, pa tudi zaplesali so, če se je našel godec. V jeseni, ko so večeri dolgi, pa so ličkali koruzo, ki so jo sušili nad pečjo, pa tudi zelje se je ribalo v hiši, saj ga je bilo precej več kot danes. Pa še nekaj ne moremo pozabiti. V vsaki kmečki hiši je bil tudi »beštrt« (mizarski ponk), pa čok (tnalo) za tesanje. Pozimi pa so pri beštrtu izdelovali vozove, škafe, popravljali razno kmečko orodje ter izdelovali novega. Pletli so tudi košare (škundre), koše, ponekod pa tudi pehare.

Hitro razvijajoča se tehnika je nepričakovano hitro potisnila staro arhitekturo v skorajšnjo pozabo. Sama kulturna zavest lahko prispeva največ, da se ohrani naša kulturna dediščina. Saj še slovenski pregovor pravi: Kdor spoštuje preteklost, drži v rokah prihodnost.

ZAVRAŠKA KMETIJSKA RAZSTAVA-URHOV SEJEM

Lazar Jože

Skoraj vsako leto v noči pred praznovanjem farnega zavetnika sv. Urha na vasi potekajo priprave na zloglasni Urhov sejem. Tudi letos naši fantje niso pozabili na tradicijo.

Mislím, da so s tem običajem začeli okrog leta 1981, ko je bil prvi kmečki velesejem v žrelu med Korlnovo in sedanjo Tavčarjevo domačijo. V začetku so bili glavni razstavni eksponati preprosto ročno kmečko orodje in vozovi. Po pripovedovanju začetnih organizatorjev so na sejem nekoč prinesli tudi psa čuvaja skupaj s pasjo uto, da je bilo poskrbljeno za varnost na razstavišču. V začetku je bilo okrog izbire predmetov za sejem kar nekaj presenečenj. Zato so bili nekateri vaščani zelo nezadovoljni in jezni, drugi pa so to sprejeli z veseljem.

Meni je še posebej ostal v spominu traktor Ursus s kabino z lesenim podbojem vhodnih vrat.

Sekular bo treba odpeljati domov. Foto: Jože Lazar, Z 25

Na sejmu so tudi jekleni konjički. Foto: Jože Lazar, Z 25

Talca lojtra je primerna tudi za podoknico. Foto: Jože Lazar, Z 25

Z leti se je sejem preselil na »Rupnkovo« ravan, kjer domuje še danes. Prav posebej je sejem zanimiv za vse nekdanje Zavračane, ki se za farni praznik vračajo domov in tako obujajo spomine na ta dogodek. Seveda pa je zelo zanimiv tudi za naključne obiskovalce, ki se takrat peljejo skozi vas.

Zaželjeno je, da vsi razstavljeni predmeti ostanejo na ogled vsaj do zaključka praznične svete maše. Takrat pa se za marsikateri predmet pokaže, kdo je pravi lastnik.

Da pa je sejem še bolj pristen, je okrašen tudi s kakšno lepo rožo, ki jo fantje z veseljem pokažejo vsem obiskovalcem. Pripetilo pa se je tudi, da je neka gospodinja zgodaj zjutraj prišla na sejem in pobrala najlepše rože in jih odnesla sebi domov. Seveda niso bile njena last.

Današnji čas pa je prinesel napredek v kmetijstvu, kar se je lepo videlo tudi na letošnjem sejmu, saj je bilo razstavljenih veliko sodobnih kmetijskih strojev.

Upamo, da ta tradicija ne bo zamrla in se bo ohranila tudi v prihodnje. Saj ta običaj zelo polepša in popestri dogajanje na vasi.

Vrh vzdiguje svoj v oblake. Foto: Jože Lazar, Z 25

SOCIALNI POLOŽAJ POLJANSKIH KMETOV

(2. del)

Tomaž Mivšek

V prejšnji številki smo si ogledali dajatve poljanskih kmetov iz urbarja leta 1291. Tokrat pa pogledajmo, kaj o dajatvah pravita urbarja iz leta 1501 in 1630.

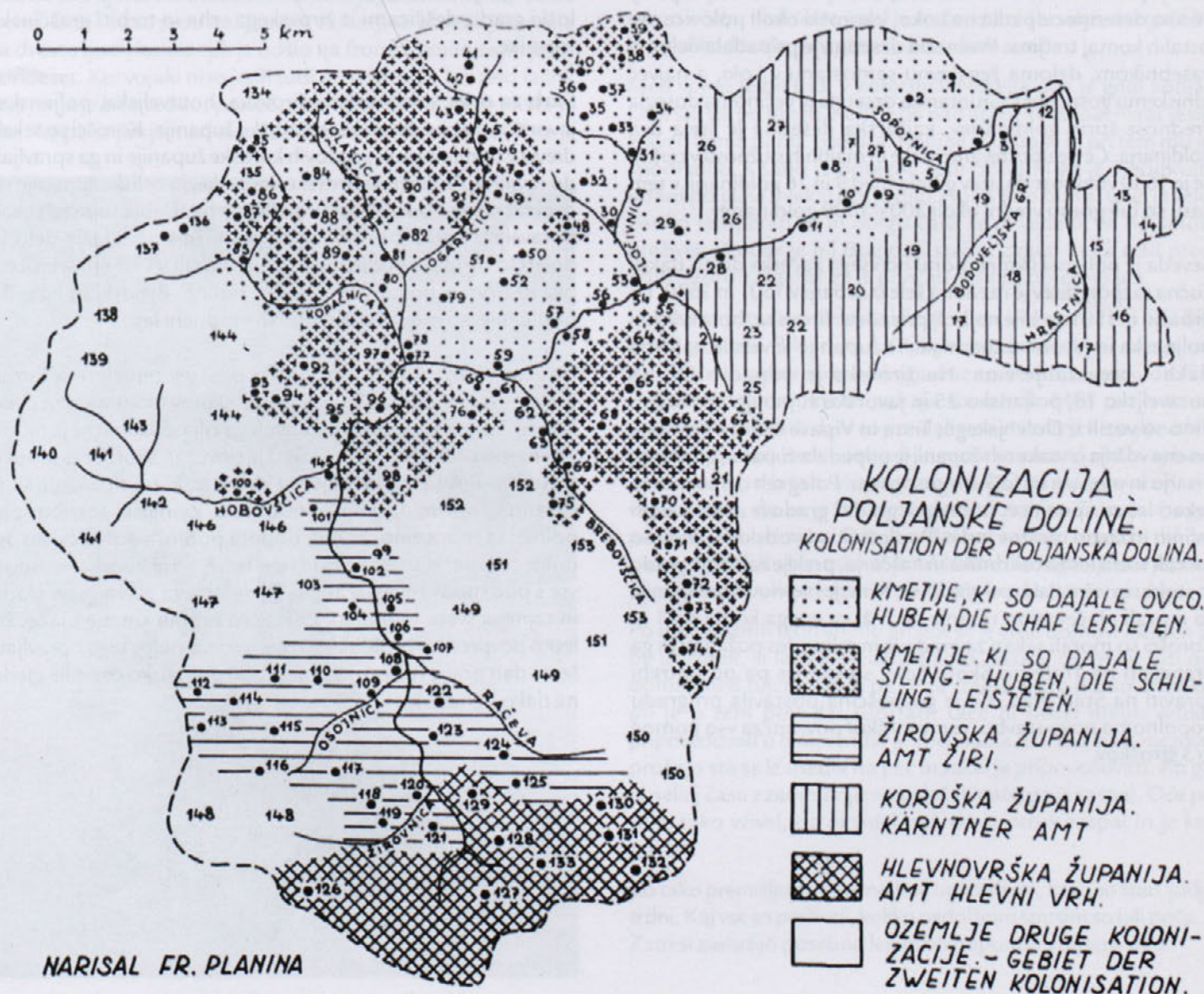
Dajatve so tedaj delili v dve skupini: 1. dajatve, ki so jih odštevali direktno zemljiškemu gospodu, in 2. dajatve, ki so jih nakazovali v županov račun. Iz urbarja l. 1630 je razvidno, da je moral župan večino tega denarja odplačati zemljiškemu gospodu.

Kot v prejšnjih urbarjih so tudi 1501 razlikovali tri vrste plačnikov. **Prva skupina plačnikov** (brodska, javorska, hotaveljska in

poljanska županija) je odplačevala *St. Jacobs schilling* (žito – oves, pšenica, rž), leta 1630 lahko plačajo tudi v denarju. Podložniki prve skupine plačujejo največ v županov račun. Vsako leto 73 – 80 â, vsako tretje leto, ko je poklon, pa med 82 – 90 â. Kmetije plačujejo tudi *sbaigelt* v višini 32â

Druga skupina plačnikov (preostale županije) je dajala *St. Jacobs schilling* v obliki denarja v vrednosti 42 â. Tudi poklon jih ne zadene vsako tretje leto. V županov račun dajejo letno komaj 20 – 21 â. Razlika se kaže tudi v letu 1630, ko je prva skupina dajala 7-12 goldinarjev, druga skupina pa le 5-6 goldinarjev. Niso plačevali tudi *St. Jorgenrecht*, *steura vini*, *steura porcorum Martini*. Kmetije plačujejo tudi *sbaigelt* v višini 32â

Tretja skupina plačnikov (koroška in hlevnovrška županija). Kmetije plačujejo *sbaigelt* v višini 10 – 16 â. V županov račun plačujejo 91 – 93 â, vsako tretje leto 99 – 101 â, vendar je v to vsoto vračunan tudi *St. Jacobs schilling*. Posebna dajatev je *czinstraid* (rž in oves), ki ga lahko odplačujejo v denarju. Leta 1630 so morali hlevnovrški podložniki plačevati koroškemu županu letno po 16 krajcarjev, kar kaže na povezanost županij.

Vir: Franc Planinc, Žirovski občasnik, 1988

Razen zgoraj navedenih služnosti naletimo leta 1501 še na druge obveznosti. Vse županije, razen hlevnovrška in koroška, so morale ob veliki noči dajati jajca. In sicer okoli 100 kaščarju, med 25 – 40 pisarju in mojstru posodniku.

Kot *schreyber sold* so morali prispevati vsi kmetje po dve kokoši in štiri denarje. Vsak kmet je moral odšteti tudi *moyster sold* – eno skledo ovsa, eno povesimo lanu in 16 povesmov prediva. Župani pa dve kokoši ob pojezdah pa še dve pogači. Pri koroški in hlevnovrški županiji je izrecno navedeno, da omenjenih dajatev ne odštevata. Podložniki žirovske, hotaveljske, poljanske in hotaveljske županije so prispevali tudi pleča, od katerih je 10 % dobil lovski mojster, 4 % pa pisar. Ostala pleča sta si razdelila zemljiški gospod 2/3 in kaščar 1/3. Kadar je prišel novi škof prvič v Škofjo Loko, so morali vsi podložniki prispevati meso za kuho. Koroška in hlevnovrška županija sta teh dajatev oproščeni.

Večjo enotnost kaže poljansko ozemlje pri vprašanju desetine, o katerem nas najbolje pouči urbar iz 1630. Iz tega je razvidno, da je tedaj pobiralo loško gospostvo samo manjši del desetine; tako je pri starih hubah le v brodski, hlevnovrški in osliški županiji večina desetine odpadla na Loko, v koroški okoli polovice, a v ostalih komaj tretjina. Preostala desetina je pripadala deloma zasebnikom, deloma ženskemu samostanu v Loki, a največ idrijskemu gospostvu. Gruntarska desetina je večinoma dosegla vrednost štirih goldinarjev, kajžarska desetina je štela dva goldinarja. Če ne upoštevamo tlake in majhnih služnosti v cerkvi, se je 1630 vrednost dajatev gibala med 9 in 16 goldinarji, v tem času so bili grunti vredni okoli 300 – 1000 goldinarjev.

Seveda je poljanski kmet moral od vsega začetka delati tlako. Točna razporeditev je razvidna šele iz urbarjev 1501 in 1630. Po urbarju iz 1501 so bile najbolj prizadete žirovska, hotaveljska, poljanska in javorska županija. Te županije je vezala najtežja tlaka – prevažanje vina. Na žirovsko je odpadlo 28, na hotaveljsko 18, poljansko 25 in javorsko županijo 13 voženj. Vino so vozili iz Dolenjskega, Trsta in Vipave škofu v Freising; po ena vožnja iz vsake teh županij je pripadala županu, gozdarju, pisarju in mojstru na loškem gospostvu. Poleg teh del so morali sekati les za apnenice, pomagali graditi gradove in jezove pri mlinih in čistiti mestne jarke. Podložniki v brodski županiji so morali voziti les za oskrbnika in kaščarja, preklje za vrt na gradu in stolpu in vršiti tlako pri gradovih. Kmetje hlevnovrške županije so morali plačevati za tesanje po 3 â, za enega konja po 1 â. Korošci so morali sekati za gradove in mline, les požagati in ga prepeljati na Trate pri Škofji Loki, stesan les pa po potrebi spraviti na Stari grad. Če je gosposčina postavila pri gradu popolnoma novo stavbo, je moral škof povrniti za vso pomoč 2/3 stroškov.

Še bolj natančne so razlike v urbarju iz 1630, iz katerega je razvidno, da so bili vsake tlake oproščeni tudi najnižji škofovi uslužbenci. Enako so bili oproščeni tudi podložniki na sirnicah, gostilnah in vidmih, le dolžnost prevažanja vina jih je še zadevala.

Omejeno število podložnikov se je lahko rešilo tlake tako, da so se pogodili z županom, gozdarjem ali deželnim sodnikom za vsoto enega goldinarja. Ta pravica je bila uvrščena med stalne dohodke teh funkcionarjev. Tudi kajžarji so hodili na tlako in plačevali manjšo vsoto kot robotnino.

Skrb za prevažanje vina so imele: žirovska, hotaveljska, poljanska, javorska in hlevnovrška županija. Podložniki hlevnovrške županije so poudarjali, da delajo tlako zgolj iz dobre volje z 2-3 konji. Loško gospostvo je zahtevalo 5 konj. Zato so se podložniki pritožili pri deželni gosposki.

Ročno delo na gradovih, mlinih in apnenicah so opravljale: žirovska, hotaveljska, poljanska, javorska, hlevnovrška in osliška. Žirovski podložniki so morali tudi popravljati ceste, kadar jih je razdrla voda, vzdrževati tri mostove, oskrbovati loški grad z deščicami iz žirovskega vrha in trebiti graščinske travnike.

Skrb za drva so opravljale žirovska, hotaveljska, poljanska, javorska, osliška, brodska in koroška županija. Korošci so sekali drevje v dominikalnih gozdovih koroške županije in ga spravljali do ravnine. Podložniki žirovske, javorske, in osliške županije so dvakrat na leto sekali les v Žirovskem vrhu. Debla so razsekavali hotaveljski kajžarji in poljanski podložniki. Najtežje delo je doletelo brodske podložnike, ki so morali v vsakem vremenu plaviti drva iz poljanske in selške doline. Brodski in koroški podložniki so morali voziti v Loko gradbeni les.

V času urbarja 1630 se že vrstijo poskusi temeljite reforme robotnega vprašanja. Tega se je lotil škofov diplomat Puecher, ki ni izbiral sredstev za dosego svojega cilja. Šestkrat se je mudil v ta namen na loških tleh. Skušal je povečati škofove dohodke z uvedbo nove pristave, kjer bi delali loški podložniki tlako, oziroma z novim davkom – robotnino. Zemljiški gospod se je odločil za robotnino. Zaradi odpora podložnikov je prišlo do dolge pravde, ki se je končala šele 1652, ko je Puecher dosegel vse s podkupovanjem kranjskega deželnega glavarja ter vlade in tajnega sveta v Gradcu. Odslej so morali kmetje plačevati letno povprečno 4 goldinarje robotnine, a poleg tega opravljati še en dan pravo roboto. S tem je bilo poljansko ozemlje glede na tlako izenačeno.

PRADEDEK NA SOŠKI FRONTI

Po pripovedovanju starega ata Janeza Kogovška zapisala Darja Kogovšek

Mi mladi danes težko verjamemo, kakšno življenje je bilo med vojno. Ata mi je pripovedoval, kako je bilo, ko je moj pradedek, oz. njegov oče odšel v 1. sv. vojno.

Ko je bil star dvajset let, je odšel za štiri leta k vojakom. Po dolgem času je prišel domov, kjer pa je na žalost ostal le nekaj mesecev. 28. 7. 1914 se je v svetu začela 1. sv. vojna. Tako je bil tudi oče poklican v vojsko. Kako so se fantje takrat počutili, si ne moremo misliti. Oče je bil takrat star 25 let. Poslovil se je od svojih domačih, očeta, matere, brata in sester ter odšel... Ne morem si predstavljati, kako je, ko podaš svoji materi roko in v srcu veš, da se mogoče ne bosta nikoli več videla.

Oče se je bojeval na domačih tleh, na jugovzhodni, oz. Soški fronti. Borili so se proti Italijanom. Kuharji so skuhal ješprenja za dvesto ljudi, kolikor jih je odšlo na fronto, vrnilo se jih je pa štirideset. Ker vojaki niso jedli tudi po tri dni, so bili zelo lačni. Ješprenja je bilo več kot preveč, zato so se ga najedli, kolikor je šlo. Ker pa se jim je med tem želodec skrčil, jih je napelo. Oče je

Avstrijski soldat Janez Kogovšek. Foto: arhiv družine Kogovšek

rekel, da se je tako najedel, da je imel občutek, da bo počil. Ni vedel, kaj naj naredi. Počutil se je tako slabo, da bi najraje umrl, ko bi le lahko. Ker napetost ni in ni hotela pojenjati, se je domislil neke čudne ideje. Ker je bil s kmetov in je bil ves čas v stiku z živalmi, je vedel, da če žival napne, ji je treba prebosti vamp, in gre zrak iz nje. Tako je hotel v svoji bolečini storiti tudi sam s seboj. Odšel je po lestvi, da bi šel iskat bajonet, da bi uresničil svoj načrt, takrat pa se je zgodilo nekaj, kar mu je rešilo življenje. Ko je šel po lestvi navzdol, mu je na srečo »ušlo v hlače« in bil je rešen. Ni znal opisati, kako mu je takrat odleglo. Počutil se je kot preroben in kljub vojni vihri bi najraje zavriskal.

Bojevali so se v zelo težkih razmerah. Bila je huda zima. Zeblo jih, vendar si na vidnem mestu niso smeli zakuriti niti ognja, da jih sovražniki ne bi odkrili. Na skrivaj pa so to le naredili kajti mraz je bil prehud. Ob njem so se grel in pobijali uši, ki jih je imel polno vsak vojak. Srajco so imeli toliko dolgo, dokler se ta ni raztrgala.

Granate so letele vsevpred. Vsak je varoval svojo glavo. Oče in še neki vojak sta čepela v luknji, kamor je priletela krogla in zadela njegovega prijatelja. Oče mu je hotel pomagati in ga izvleči iz jame, nakar je priletela še ena krogla in zadela očeta ravno v čelo, nad obrv. Imel je srečo, da ni šlo višje, drugače bi mu poškodovala možgane in bi tudi on umrl.

Med vojno je bil tudi v konjenici. Nekega dne je gnal konja. Oba sta šla po bregu. Konj je bil nad atom in kar naenkrat je tik zraven konja padla granata. Konj se je ustrašil in pri tem mu je spodrsnilo, s sabo je potegnil tudi očeta in ga je s podkvijo udaril po glavi. Nekaj dni je bilo z njim zelo hudo. Imel je zelo visoko temperaturo in dolgo časa se ni vedelo, če bo sploh preživel. Vendar je bil Bog tudi tokrat z njim in ga rešil pred kruto smrtjo. Takrat ga je prvič in zadnjič bolela glava.

Bojeval se je tudi na Vzhodni fronti, proti Rusom. Ti so šele bili prave pošasti. Bili so na konjih, v rokah so vihteli sablje ter tolkli po nasprotnikih. Nekega dne so se štiri vojaki odšli v patrolo pogledat, kje se nahaja sovražnik. Med potjo so se ustavili pri neki hiši, kjer so jim dali jesti. Nadrejeni so jih videli ter jim pripravili kazen, ker je bilo zanje sramotno, da bi njihovi vojaki jedli po hišah. Vsakega posebej so za roke privezali na drevo, tako, da se je le s prsti dotikal zemlje. Tako je mogel preživeti kar nekaj ur. Oče je prišel kot zadnji na vrsto, takrat pa so napadli Rusi in tako se je rešil kazni. Še najbolje mu je bilo, ko je bil kuhar, kajti ko so šli na fronto, so kuharji šli zadnji.

Po dolgih štirih letih vojnih grozot se je vrnil domov. Kakšen je bil občutek, si lahko predstavljamo. Skoraj osem let biti od doma, med tujci, potem pa se za stalno vrniti domov! Veliko mi je o tem povedal tudi ata. Oče ni hotel nikoli veliko pripovedovati o tem, vendar je imel vnuka zelo rad in na njegovo prošnjo sta se le usedla na peč in začel je pripovedovati. Ata ga je nekaj časa z zanimanjem poslušal, nato pa je zaspal. Oče pa se je tako vživel, da ni videl niti, da je otrok zaspal in je kar govoril.

Ko tako premišlujem, vedno bolj ugotavljam, kako so stari ljudje trdni. Kaj vse so preživeli, koliko nedolžnim smrtim so bili priča... Zato si zaslužijo posebno lep in blag spomin v našem srcu.

ZVEZDE

Olga Vehar

Zvezde na večer na nebu zažarijo,
ko utrujeni ljudje zaspijo.
Z angelčki skupaj ugrabijo tako:
Kakšno bo neki jutri nebo?

Kadar gledamo zvezdnato nebo,
sprašuje se vedno naše oko.
Katera zvezdica ljubeče
na nebu z angelčki klepeče?

Najbolj svetla, ki klepeče,
zvezdica je naše sreče,
s svetlobo svojo, ki jo zmore,
v spanju spremlja me do zore.

Zjutraj svetla zvezdica iz zore,
poslavlja joč šepeče, dokler zmore:
Zdaj vstani, moli, delaj ti,
jaz se vrnem, ko se znoči!

Zvezdica nevidna do noči,
šepeče, voljo daje in moči.
Ko pa mine dan, pa reče mi: »Adijo!«
Na nebu dobra dela zažarijo!

Nad nami angeli in zvezde bdijo,
vse dobro nam v življenju želijo.
Mi se angelom in zvezdam zahvalimo,
dobra dela z veseljem naredimo!

DEKLICA

Olga Vehar

Sem deklica mlada,
v šolo hodim rada,
pisati, računati, brati se učim,
veliko znanja v šoli pridobim.

Ko zazvoni šolski zvonec,
je pouka konec.
Hitro domov pohitim,
svoji sestrici razveselim.

Larisa veselo sprašuje:
»Karmen, kaj si se pa danes naučila?«
Ana okrog mene veselo poskakuje
in pravi: »Ušesa ti bom navila!«

Tudi naša psička Bela
je prav zelo vesela.
Skače, nagaja in se igra,
nič mira mi ne da.

Jaz pa strog obraz napravim
in hitro vse v red spravim.
Najprej si malo miru želim,
nato se tudi jaz v igro spustim.

(Karmen Bogataj)

V naši rubriki tokrat predstavljamo izsek pesniškega prvenca **Barbare Tomšič** *Dvorišče pred hišo*. Svoje delo je že predstavila v Vrtovcih in Ajdovščini. Njene pesmi smo slišali tudi na prestavitvi likovnih del likovne kolonije Zavratac 2006 - Črni orel v Idriji.

O poeziji pravi: »Moja ideja je, da poezija obstaja vzporedno z nami kot samozadostna celota, ki posameznika nagovarja ali, če hočete, opozarja z besedami, verzi, deli verzov, melodijami ali celimi pesmimi. O piscu tako ne govorim kot o avtorju ali ustvarjalcu, ampak kot o posredniku ali mediju, prek katerega se pesmi materializirajo. Človek s tem, ko ga pesem nagovori, prejme tudi moč za njeno oživitev ali prenos iz duhovne oziroma simbolne v materialno obliko, ki je pesem na papirju.«
»Ker ima poezija kot taka mnogotero načinov, s katerimi nagovarja posameznika, je pisanje dolgotrajen in zapleten proces, v katerem se počasi in vedno bolj približujemo pesmi kot celoti. Ko pesem na papirju ustreza pesmi na vzporedni ravni, nas neha nagovarjati. Takrat vemo, da smo dali pesmi življenje«.

Ob tej priložnosti zaželimo avtorici še veliko ustvarjalne vneme in udomačenih besed na papirju.

Dvorišče pred hišo

Čas za spokoj je
ko listje prekrije
dvorišče pred hišo.

Narava ne skriva smrti.
Na tleh oblikuje zemljo v kepe
listje preperi s travami
in mačje stopinje izginjajo v blatu.
Mračno je.

Pred mrazom se ovijamo v dolge halje
zapiramo okna
razgrinjamo razkošne odeje
zapiramo se vase
dan za dnevem
dan za dnevem.

V zemljo odtiskuješ stopinje
za pravkar izginulimi nabiralci.
V popolnost njihovega početja
vnašaš spontano pričakovanje
ali slutnjo popolnosti
majhnih okroglih oblik
nežnih izrezljanih krpic
medtem ko se nastavljajo
zadnjim sončnim žarkom.
Še preden jih zakrijejo sence
da bi jim odvzele prirojeno popolnost
in jo prepustile speči temi
zakriliš z rokami v razprostrto perje
s sladkimi majhnimi kroglicami
si prekriješ obraz
da bi lahko mirne vesti
odšla za njimi, njih iskat.

Razprostrto,
trajajočo sivino bo zamenjalo
modro nebo
čisto, jasno, obsijano
iz trav bodo pokukali cvetovi
iz cvetov novi cvetovi
iz zemlje travice
preko njih
majhno listje vseh barv
na njem si bom spočila pogled
na dvorišču pred hišo.

Drevesa bodo dvignila veje
od tal
objemajoč toploto sonca
požagani hlodi se bodo
osušeni zasvetili
zablesteli bodo grmiči, trte
v njihovih vejah
odmerjeno zavetje.

Kadar stopam med trtami
spreminjam pojavnost
podobna postajam izrezljanim oblikam
polnim miru in spokoja.
Takrat si oddahnem.
Nadaljujem.
Se obrnem na drugo stran.
Nad mano nebo
pod mano zemlja
razširim roke in zaprem oči
prikličem trenutek
sežem po listju
in si s travami sešijem odejo
prekrijem telo in obraz
postanem del nje.

Zemlja naj se osuši
trava ozeleni
listje zašelesti
na dvorišču pred hišo.
Naj se kapljanje dežja
spremeni v ples sonca
toplega rumenega nežnega prisotnega
razmočena zemlja uvele trave gnijoče listje
prikličite svetlobo
iz zaprtega neba
na dvorišče pred hišo.

Slika z naslovnice zbirke *Dvorišče pred hišo*.

ODPRTI DAN ŠOLE

Odperti dan šole je potekal v soboto 9. 12. 2006. Nanj smo se pripravljali cel mesec. Izdelali smo angelčke in živalce iz mavca. Izdelali pa smo še ikebane in voščilnice.

Ko je prišel čas, ko smo morali iti v Idrijo. Učiteljica je s sabo vzela Gašperja in mene, da smo pripravili stojnico. Zbuditi sem se moral ob 7.30. V Idrijo smo prišli ob osmih, prodajati pa smo začeli ob devetih. Prodali smo veliko, najprej smo prodali angelčke, potem je zmanjkalo ikeban in voščilnic, ostalo pa je nekaj živalic.

Pri sosednji stojnici jim je veliko ostalo, pri nas pa so vse pokupili. Na odprtem dnevu šole je bilo vsem zelo, zelo všeč.

Blaž Menegatti, Gašper Rejc

TEKMOVANJE MALE SIVE CELICE V RIBNICI

Tja sem odšla kot navijačica. Na tekmovanje smo odšli tekmovalci Žan, Dejan in Andraž in še trije navijači. Ko smo prispeli v Ribnico, je tekmovalce že čakal ravnatelj šole, ki je z govorom popeljal tekmovalce v razrede. Tam so pisali test, časa so imeli 20 minut. Navijači smo odšli v garderobe, da bi pojedli malico (pojedli smo bolj malo, ker smo držali pesti za naše tekmovalce). Ko so končali test, smo odšli v narodni dom in si ogledali gledališko predstavo. Nismo skoraj nič razumeli, ker so govorili v narečju. Ko je bilo konec predstave, je komisija že pregledala teste (član komisije je bil tudi urednik knjig Malih sivih celic). Razdelili so teste in vsi smo bili zelo nestrpni. Ob razglasitvi rezultatov smo bili zelo razočarani. Bili smo 24 od 57 skupin tekmovalcev. V finale so odšle le najboljše 4 skupine. Domov smo šli razočarani, a v srcu veseli, da smo sodelovali in se imeli zelo lepo.

Lara Menegatti

Tistega lepega dne, 18. oktober, sem sodeloval na Malih sivih celicah. Vendar so priprave segale daleč nazaj...

V septembru nam je razredničarka povedala, da je naša šola povabljen na sodelovanje na Malih sivih celicah. Vprašala je, kdo želi tekmovati. Javili smo se jaz in še nekaj sošolcev. Naredili smo dve skupini. Ker pa skupini nista bili dovolj dobri, smo pisali krajši test in najboljši trije smo odšli naprej v Ribnico. To smo bili jaz, Dejan in Andraž. Potem smo se še nekaj tednov pripravljali.

Tistega lepega dne, 18. oktobra, smo se usedli na kombi in se odpeljali v Ribnico. Ko smo prispeli tja, je bilo tam že zelo veliko tekmovalcev. V učilnici so nam razdelili teste. Na voljo smo imeli 20 minut. Testi niso bili lahki. Po testu smo odšli v dvorano in si ogledali predstavo. Po predstavi so nam povedali rezultate. Bili smo 24. od 57. Še kar dobro.

Potem smo šli domov, bil je lep dan.

Žan Menegatti

Šola je lahko tudi zabavna. Foto: Natalija Pintar

Pridite in pogledjte. Foto: Natalija Pintar

OTROCI SO S SVOJIMI OČMI RAZMIŠLJALI, KAKO JE BITI OTROK, MLADOSTNIK, ODRASEL ALI OSTAREL.

O OTROŠTVU...

Vsak otrok rad hodi v vrtec ali šolo. Vsak otrok ima rad 6. december, ker na tisti dan pride Miklavž. Otrok se zelo rad igra in riše. Mamica in ati pa sta lahko le ponosna na otroka.

(Karmen)

Otroštvo je zame najlepša doba. Ta doba sega do 16. leta starosti. Od prvega leta starosti do drugega leta še ne delaš vse sam, pomagajo ti starši. Po tretjem letu že ješ sam in razne podobne reči. V šolo greš pri šestem letu. V tem času pa moraš tudi kaj pomagati, kar je najslabše. V tej dobi mi je najboljšo. Ker se lahko igraš in veliko naučiš in podobno. Nekateri imajo to dobo težko, nekateri pa ne. K sreči imam jaz lahko življenje.

(Blaž)

To obdobje mi je všeč, obsega okoli 10 let. V tej dobi hodiš v šolo. Lahko se še veliko igraš ali pa tudi pomagaš. Osebnost imam lepo otroštvo, včasih pa tudi težko. Ta čas morajo starši skrbeti zate. *(Gašper)*

O MLADOSTI...

Mladost je dobra zato, ker postaneš samostojen. Imaš lahko denar, ki si ga si sam privarčeval. Za nekatere pa je lahko slabo, kajti začenjajo kaditi, piti. Mladost traja od 18 do 25 let. Potem pa se poročijo. Naredijo izpit za avto in končajo letnike. Lahko se nekateri tudi že zaljubijo. Nekateri se tudi poročijo že pri 19-stih. *(Damjan)*

Mladost se mi zdi lepa, ker se poročiš in ker si izbereš poklic. Slabo je, če nimaš dovolj denarja. *(Zala)*

O ODRASLOSTI ...

Ta doba je najbolj dobra, ker hodiš v službo in dobiš denar. Slabo je, ker izgubiš službo in denar. Lepo je, ker lahko sam skuhaš kosilo. *(Tadej)*

Je lepa, ker delaš v delavnici. Je slabo, če izgubiš službo. Je lepo, ker lahko si sam skuhaš kosilo. *(Aljaž)*

Odraslost je nekaterim lepa, nekaterim pa slaba doba. Meni se zdi odraslost lepa doba, saj najdeš ljubezen in se poročiš. Lepo je tudi, ko mami rodi dete, to se mi zdi zelo lepo oziroma najlepše. Slabo pa se mi zdi to, da se starša spreta. Spreta se takrat, ko sta že dolgo skupaj in ko otrok odraste in noče pomagati. *(Anamarija)*

O STAROSTI ...

Ta doba je dobra, ker lahko počivaš in imaš veliko vnukov. Težko je, ker moraš paziti vnuke, ker jih moraš miriti. Strah te je le stare kose, ker bo kmalu potrkala na tvoja vrata. *(Karin)*

Starost je lepa, ker imaš veliko vnukov, ker lahko veliko spiš. Ker imaš v hiši peč. Ker lahko pestvaš otroke. Težko je, ker moraš merkati otročičke. *(Aljaž)*

OPIS ŽIVALI

ORANGUTAN

Žival, ki jo bom opisala je orangutan.

Živi v deževnem pragozdu, s samico ali s samico in njenim mladičem.

Visoki so 1,25 - 1,5 m, noge so kratke, roke imajo zelo dolge (razpon med rokama do 2,25 m). Samci tehtajo do 100 kg, samice so precej manjše in tehtajo le do 40 kg. Imajo dolgo in gosto dlako, rdečkasto do temno ali svetlo rjavo obarvano. Obraz je gol, stari samci dobijo močne, na stran štrleče lične vreče in veliko, golo laringalno vrečo. Ta je razvita tudi pri samicah, vendar precej skromneje. Na tleh se počuti razmeroma negotovega in deloma hodi po dveh nogah.

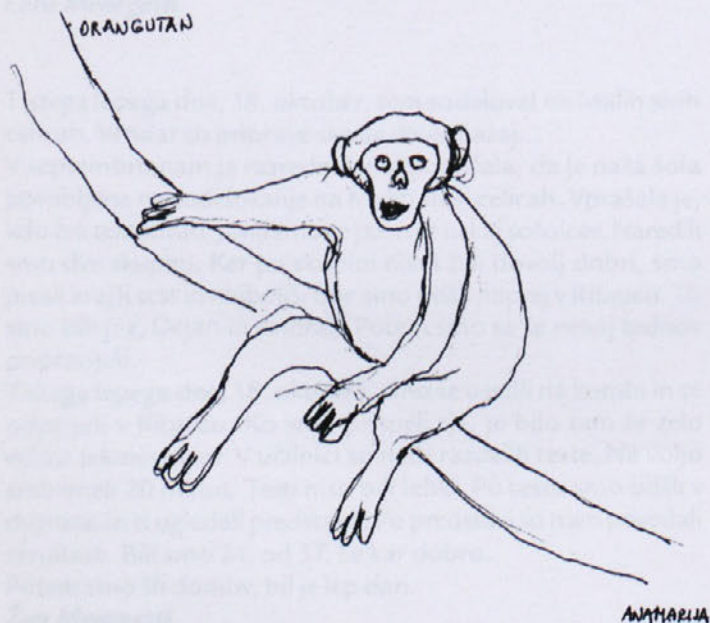
Prehranjuje se predvsem s sadeži, listjem in popki.

Po osemmesečni brejosti samica skoti nemočnega mladiča, skoti lahko le enega. Mladič štiri leta sesa pri materi, spolno dozori pri desetih letih.

Orangutan je najbolj podobna opica človeku.

Opica Panbanisha je leta 1999 osvojila 3000 besed in znala sestaviti zapletene stavke s pomočjo izjemne metode sporazumevanja. Najprej se je naučila znakovnega jezika ali kretanja. Nato so ji dali tipkovnico s 400 gumbi, na kateri je bil narisani simbol, ki je pomenil določeno besedo ali abstraktno zvezo (npr. dober, daj mi.) Ko se je to naučila svojega sina Nyoto. Enako učijo tudi orangutane v živalskem vrtu v Atlanti. Nek orangutan je ob vročinskem valu pokazal smisel za humor, saj je s simbolom povedal: rad bi kupil bazen.

Anamarija Gantar, 4.r.

MAVRICIJSKI DODO

Opisal bom doda, že izumrlo žival.

Dodo je imel velike noge, zakrnela krila, kratek vrat in dolg kavljast kljun, zato je deloval zelo šaljivo. Njegovo telo je prekrivalo drobno perje kot pri noju. Izgubil je sposobnost letenja, saj ni imel nobenih naravnih sovražnikov, kar je pogost pojav tudi pri drugih vrstah. Medtem, ko drugi neletalci dobro tečejo, se je dodo okorno kobacal.

TELESNE MERE: Dolžina telesa: 1 m. (kot puran)

Kljun: 23 cm.

Teža: do 20 kg.

RAZMNOŽEVANJE: Dodo se je razmnoževal čez celo leto, imel je trajni par, eno jajce na leto, ki se je valilo 49 dni.

NAČIN ŽIVLJENJA: Hrana: Semena in plodovi.

Glasu ni imel.

Najbližji sorodni vrsti sta: *Raphus solitarus* z otoka Reunion in *Pezophaps solitarus* z otoka Rodriguez iz Indijskega oceana.

Dodo je živel na otoku Mavricij. To je majhen otok v Indijskemu oceanu.

Iztrebljen je bil leta 1680 približno 200 let po odkritju otoka. Doda niso preveč lovili, lovile so jih živali, ki so jih pripeljali ljudje.

Dodova posebnost je, da je sorodnik goloba.

Gasper Rejc, 4.r

PRAKONJ

Žival, ki jo bom opisal, je prakonj.

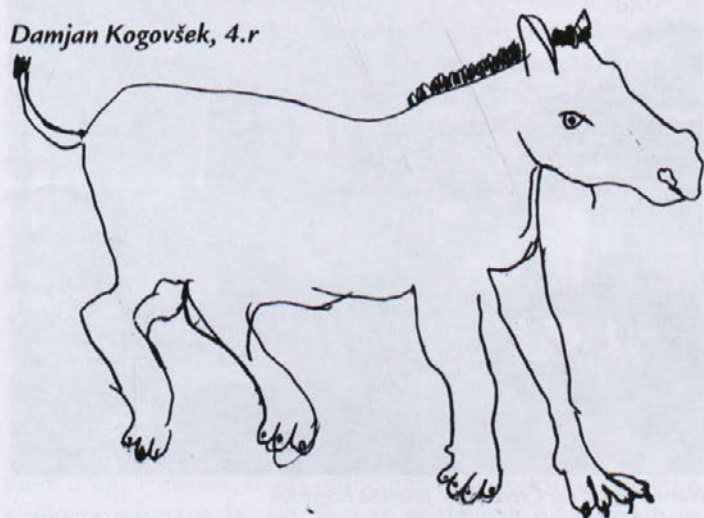
Prakonj je živel pred približno 55 milijoni let. Živel je v Severni Ameriki in v Evropi. Drugi lihoprsti kopitarji, izumrli sorodniki nosoroga in tapirjev, so živeli v istem času kot prakonj. Fosilne ostanke so našli v Aziji, Evropi in Severni Ameriki.

Prakonj je imel noge s štirimi prsti, današnji ima le en sam prst ali kopito. Prakonj je lahko tekal hitreje in lahkotno. Grivo ima današnji konj še vedno. Prakonj je imel po telesu rjave črte.

Telesne mere prakonja so bile: dolžina od 60 do 90 cm, višina 30 do 45 cm, težak je bil od 5 do 15 kg.

Razmnoževanje je bilo, trajanje brejosti žal še ni znano, mladiča pa so skotile le enega.

Damjan Kogovšek, 4.r

DAMJAN

SIBIRSKI TIGER

BLAŽ

MALA ČAROVNICA LILI

BOŽIČNE ČAROVNIJE

(NADALJEVANJE ZGODBE)

LEON SE JE IGRAL V SVOJI SOBI. PRIŠEL JE V DNEVNO SOBO IN VPRAŠAL LILI: »ZAKAJ VSAKO LETO OKRASIMO BOŽIČNO DREVESCE?« LILI GA JE POGLEDALA IN REKLA: »KAM BI PA BOŽIČEK ODLOŽIL DARILA, ČE NE BI OKRASILI BOŽIČNEGA DREVESCA?« »NO JA, TEGA PA RES NE VEM.« MAMA POGLEDA NA URO IN REČE: »POJDITA SPAT, URA JE ŽE 10!« »NAMA LAHKO PREBEREŠ PRAVLJICO O BOŽIČKU? PROSIM!« STA PROSILA LEON IN LILI. »PRAV, PA BOM. SAMO, ČE SE BOSTA HITRO UREDILA ZA SPAT,« JE REKLA MAMA. LILI IN LEON STA HITRO STEKLA V KOPALNICO IN TAKOJ PRIŠLA VEN PRIPRAVLJENA ZA SPANJE. »SVA ŽE, MAMI! NAMA LAHKO ZDAJ PREBEREŠ PRAVLJICO O BOŽIČKU?« »PRAV! POJDIMO V MOJO SOBO NA POSTELJO.« »JUPI!« STA ZAKRIČALA OTROKA. MAMA JE ZAČELA: »BIL JE VEČER. V VASI JE GORELO VELIKO LUČK. TEMA JE, A OTROCI NE SPIJO, KER JE BOŽIČNI VEČER. ...« MAMA PA NI UGOTOVILA, DA STA OTROKA MED PRAVLJICO ZASPALA. ZJUTRAJ SO SE VSI RAZVESELILI PRELEPIH DARIL. LEON JE DOBIL AVTOMOBILČEK NA DALJINSKO VODENJE, LILI PA ČAROBNO PALICO. KAR STA DOBILA, STA NESLA S SABO V VRTEC, LILI PA V ŠOLO.

HANA RIJAVEC

POHOD CMPZ NA KOVK

(824m)

Jasmina Kogovšek

Tretji september je bil lep sončen dan kot nalašč zato, da se podaš ven v naravo, si spočiješ oči v zelenju in pozabiš na delo in tedenske obremenitve. Potrebujes še ljudi, s katerimi ti je prijetno in imaš recept za čudovit dan, ki smo se ga pevci zavraškega zbora odločili preizkusiti skupaj.

Prav počasi smo prišli z vseh strani, opremljeni s planinskimi čevlji in nahrbtniki s prvo pomočjo za kakršnekoli primankljaje in potrebe na poti tja do vrha Kovka. Po poti so se nam pridružili ostali nadobudni pohodniki, polni energije in dobre volje. Malo naprej od Korlnovih smo zavili s ceste na pot, ki vodi proti gozdu in se počasi vzpeli do malega Kovka, ki ja na nadmorski višini 799 metrov. Ne bi bili pravi pevci, če ne bi vmes kakšne zapeli. Za naš oder smo si izbrali akustični bunker in prav uživali v našem mini koncertu. Z druge strani sta nam prišla naproti Jože in Angelca in nas presenetila z domačo medico, ki je pregnala morebitne prehlade in dala nove moči za vzpon oziroma sprehod skozi gozd do velikega Kovka, ki leži na mogočnih 824 metrih, kar je mimogrede kljub dolgemu vzponu kar nekaj metrov nižje kot pri nas doma. Pridružili so se nam še ostali, ki so prišli po dolski strani in zbrala se je prav lepa družčina otrok, mladih in malo manj mladih z dobro kondicijo.

No, pa začnimo! Foto: Robert Rijavec

Nova generacija pevcev. Foto: Jasmina Kogovšek

Naravni most čez Črno. Foto: Jasmina Kogovšek

Strma je pot na Kovk. Foto: Robert Rijavec

Ker pa je planinska navada, da se na gričku, hribu ali gori na kateri si prvič, doživi krst, smo uprizorili pravi krstni dan, saj je večina bila prvič na Kovku. Krstnica je bila Renata, krstni botri pa kar vsi prisotni. Poskrbljeno je bilo za krstno vodo, ki pa je bila kar v obliki srka kačje sline. Krstno tepežnico smo za potrebe evidence pohodništva na Kovk tudi poslikali, tako da v primeru naslednjega pohoda na Kovk ne bo nepotrebnega trpljenja in muk.

Pot smo nadaljevali do Črne, kjer so nas sprejeli Nada, Slavc, Mateja in naša pevka Andreja. Piknik, ki nas je čakal, je bil že skoraj prevelika nagrada za prehojeno pot. No, vsekakor smo pridobili nazaj porabljeno energijo in se imeli prav lepo. Prav lepa hvala našim gostiteljem. Dan se je zaključil v prijetnem ambientu, ob dobri hrani in klepetu. Obiskala nas je tudi nam vsem draga Helenca, ki nas vedno nasmeje s kakšno iz njenega širokega repertoarja. Ko šmo se poslavljali od Črnskih in obloženih miz, se je že počesteno večerilo. Pohiteli smo skozi gozd in prav hitro prišli nazaj v Zavratac, Medvedje Brdo in Potok, nazaj domov pod rodni krov.

Vrh je osvojen! Foto: Jasmina Kogovšek

POHOD NA KOVK

Renata Kogovšek

Ljudje smo pač taka bitja, da si že od nekdaj poskušamo spreminjati vsakdan, kaj šele življenje, da ne zapademo v nekakšno monotonost in ponavljanje.

Naš cerkveni pevski zbor je poln mladih ljudi in ti mladi ljudje so polni novih idej. Tako je prišlo na nekih pevskih vajah v letošnji pomladi do predloga: ja, pa pojdimo enkrat na Kovk, ker je res krasna »turca« za nedeljsko popoldne.

Vsi smo bili ZA. Poletje je zmeraj prekratko in angelska nedelja – 3. septembra je bila kot nalašč za ta podvig.

Zbrali smo se v zgodnjem popoldnevu in jo mahnili po najbolj shojeni poti čez Rupnikov zabrd, Klakoč do Bezjaka, nato strmo navzgor pa potem desno čez Oblakovo snežet do pobočja Kovka, pa spet desno navzgor, naenkrat se dekleta odločijo: kar tukaj pojdimo. To je skalnat greben severovzhodne strani.

Deblo je spolzko, zato se držite zajle. Foto: Robert Rijavec

Previdno po zadnji plati. Foto: Jasmina Kogovšek

Imitatorica Helene Blagne med nastopom. Foto: Jasmina Kogovšek

Prelepo: mahovito mehko, pa vendar ne brez nevarnosti. Ker so bili z nami tudi zelo mladi pevci – od 3 – 10 let, je bilo potrebno kar veliko pozornosti. Pridihali smo na mali Kovk, na streho italijanskega bunkerja izpred 2. svetovne vojne. Ko smo vstopili, smo zapeli dve pesmi in ugotovili, kako se dobro sliši. Potem smo končno prišli na Kovk in razlegla se je Zdravljica na vse strani naše fare. Simbolični tribarvni prapor, ki smo ga 26. decembra 2005 trije »kovkarji« privezali na bukvo, je veselo zaplapolal v vetru. Sledil je »krst« kar dvanajstih »novoprišlekov« starosti od 1 – 35 let. To je bilo »joka«! Končno smo se tudi malo okrepčali iz nahrbtnikov, sicer bi se nam noge zašibile, kajti pot do Črnskega Janeza le ni tako kratka. Tam ob hišici sredi gozda in trav smo se pa nato okrepčali, kako se že reče – skoraj do škode. Domača družina se je žrtvovala in napekla dobrot na žaru od a do ž, seveda je bilo treba vse to poprej nabaviti in to je storila naša Polona. Tudi poslastice so prišle iz kuhinj gospodinje Nade in naših pevk in pevcev. Otroci so brezskrbno uživali v bregu okrog hiše. Zadonela je pesem, in še ena, in še tretja, pa za Slavkota, pa za Nado... Si predstavljate, kako je, ko se čas ustavi? Tukaj se je! Vendar premalo... Tik pred našim razhodom pa se tam v Črni, tako slučajno ustavi in gori na okencu pojavi – nihče drug kot Helena Blagne, ki je nato z velikim veseljem in ljubeznijo vsem nam zapela dve svoji uspešnici.

Skoraj smo spregledali, da smreke nad črnsko hiško povzročajo že kar globoko senco. To je bil zadnji čas za odhod čez Mrakovo grapo, čez Jarn grič in spet čez brdo. Vsi prijetno utrujeni in zadovoljni.

Če Bog da, se bo tak ali drugačen pohod zgodil še kdaj. Mi vsi pa naj čutimo veliko hvaležnost za dar, ki smo ga prejeli od Njega. Zato vam vsem, dragi pevci in pevke, želim veliko radosti in vztrajnosti ob prepevanju v slavo Bogu in v veselje ljudem.

SCHAFFHAUSEN

Andrej Mivšek

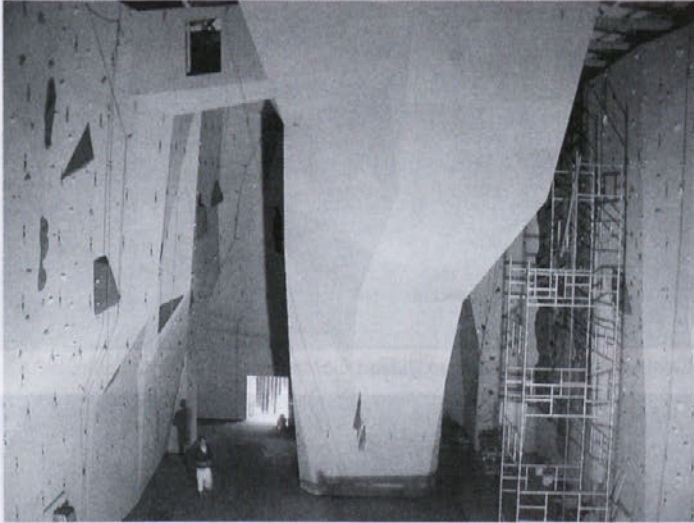
Tako se je zgodilo, da sem v letošnjem poletju preživel dva meseca v Švici. Pa ne kot študent ali turist ampak delavec, gasterbajter. Bil sem namreč zaposlen pri slovenskem podjetju Citywall, ki proizvaja športno opremo, in sem z njim sodeloval pri izdelavi in montaži plezalnih sten in oprimkov za novo športno dvorano v Schaffhausnu. Mesto leži ob Bodenskem jezeru nedaleč stran od meje z Nemčijo in šteje (če se prav spomnim) približno 47 tisoč prebivalcev. Naj pričnem z 21. junijem, z dnem, ko smo se ekipa petih delavcev z avtomobili odpravili na pot proti Švici. Na cilj smo po dobrih osmih urah vožnje prispeli v poznih popoldanskih urah in se najprej srečali z enim od vodji novega centra, ki nam je pokazal pot do hiše nad centrom mesta, kjer smo stanovali. Sledilo je spoznavanje naših gostiteljev in sodelavcev pri izvedbi tega projekta. Nato smo se odpravili na prvi ogled središča mesta in kmalu pristali pod velikim odprtim šotorom, kjer so predvajali tekme s svetovnega prvenstva v nogometu. Naročili smo prvo pivo.

Pogled na mesto z mosta nad železniško progo. Foto: Andrej Mivšek

Na naš prvi delovni dan smo razložili prispeli material in orodje s tovornjakov in vse skupaj strpali v dvorano, kjer so še potekala razna gradbena in instalacijska dela. Prva faza naših montažnih del je bila postavitve lesene konstrukcije, na katero smo kasneje pritrtili lesene plošče, ki sestavljajo razgibano plezalno steno. Notranjost tega centra je razdeljena na dve vzdolžni dvorani, v sprednjem delu ob vhodu pa se nahajajo še prostori z barom in restavracijo, športno trgovino ter garderobami in kopalnicami. V desni dvorani so zadnja stena in daljši stranski opremljene s plezalnimi stenami (vse merijo okrog 1300 m²), v levi dvorani pa so površine namenjene badmintonu. Kako so potekali naši delovni dnevi, ne bom opisoval, naj dodam le, da smo za izvedbo projekta potrebovali cela dva meseca in da

smo se med tem v Slovenijo vrnili le enkrat za konec tedna. Delali smo navadno od osme zjutraj do šeste popoldan, proti koncu še dlje in tudi ob praznikih in nedeljah, ker nas je priganjal dan, predviden za odprtje centra.

Zadnji delovni dan, pogled z vrha restavracije na plezalne stene. Foto: Andrej Mlvšek

Švica je znana po svojih visokih okoljevarstvenih standardih in med drugim prečisti 98% odpadnih voda. Temu smo bili mi še posebej hvaležni, saj smo se v toplih poznopopoldanskih urah velikokrat kopali v Renu, ki teče skozi mesto in nadaljuje tok proti sosednji Nemčiji. K temu pripomore tudi dejstvo, da mesto nima (več) tovarn s težko industrijo. Reka ima v tem delu še precejšnjo hitrost, tako da smo plavali le v smeri toka. Na bregu in v vodi je bilo vedno veliko, predvsem mladih, meščank in meščanov, ki so ob Renu preživljali proste popoldneve. Reka je tu znana po skupini atraktivnih slapov, ki privabljajo številne turiste (a jaz si jih takrat nisem ogledal). Seveda pa nismo pozabili spremljati nogometnih tekem, tako da smo se velikokrat odpravili kar v center mesta pred platna in ekrane, kjer seveda ni manjkalo razposajenih navijačev in zabave.

Elektrarna na Renu poleg mesta. Foto: Andrej Mlvšek

Da pa nismo le delali in ob pivu gledali televizije, smo se nekajkrat popoldan odpravili v malo plezališče ob mestu, kjer nas je ob prvem obisku oprala nevihta s točo. Eno nedeljo sva s sodelavcem celo plezala v znanem švicarski plezalnem območju Rätikon. Lepo število dolgih smeri je našlo prostor v Alpah ob meji z Avstrijo v bližini Davosa (do tja sva se vozila dve uri).

Da pa se nisem zanimal v tistem času le za šport in turistične zanimivosti, naj povem, da smo se kot se spodobi, odpravili na ogled mesta Zürich. Najprej smo zavili na tamkajšnje letališče, da preverimo, če je res tako sodobno in veliko. In smo stoodstotno pritrdili našim informacijam. Preostali del dneva sem z veseljem izkoristil za ogled tamkajšnjega Kunsthaus, kjer ponujajo na ogled bogato zbirko starih in modernih mojstrov likovne umetnosti, poleg te pa sem imel priložnost videti še razstavo skulptur in slik Alberta Giacomettija ter aktualno razstavo z naslovom Expanded Eye (kar bi lahko prevedel kot »razširjen pogled«), kjer so bili zastopani avtorji, ki se ukvarjajo predvsem s sodobnimi mediji, kot so video, instalacija, računalniška umetnost itn. Naj povem še, da sem pred tem v Schaffhausnu videl pregledno razstavo slik in risb ekspresionista Otta Dix, ki ga je noga iz Nemčije zanesla v tamkajšnje kraje, kjer je (pred drugo svetovno vojno) preživel nekaj let življenja.

Stene v Rätikonu. Foto: Andrej Mlvšek

Toliko o mojih dogodivščinah, dodal bi lahko še marsikaj, vsekakor sta bila ta dva meseca vseh pogledih bogata izkušnja in morda se kdaj vrnem v Švico kot turist. Potem pa pride svizec in vse lepo zavije...

NOGOMETNA SEZONA

Julijan Gantar

Najprej nekaj o našem imenu UNITED (združeni), je nastalo, ker smo igralci izbrani iz Zavrataca, Potoka, Medvedjega brda in Rovt.

Letošnja sezona v malem nogometu je bila za našo ekipo UNITED zelo uspešna. Igrali smo na kar 10 turnirjih v okolici. Na teh turnirjih smo bili 6-krat zelo uspešni. Dole - 2 mesto, Petkovec - 2 mesto, Ledine - 3 mesto, Medvedje Brdo - 1 in 3 mesto - tekmo smo organizirali sami, ter zelo dobro 4 mesto na Vrsniku, kjer so gostovale same najboljše ekipe tukaj okoli (med njimi tudi ekipa iz 1 slo. nogometne lige v malem nogometu). Po turnirjih pa so hodili tudi mlajši zavraški upi ter si nabirali izkušnje za prihodnja leta, ko bodo starejši in se bodo gotovo dobro kosali z najboljšimi ekipami.

Za naslednje leto načrtujemo najprej igranje v rovtarski ligi, nekaj pa se je govorilo tudi o vrhniški in idrijski ligi, vendar za to sami nimamo dovolj denarja. Golov ter igrišča, ki bi ga nujno potrebovali, saj bi morali veliko trenirati, pa nimamo, zato si zavraška mladina zelo želi igrišče, ki bi ga lahko uporabljali tudi v druge namene.

Za pomoč pri organizaciji turnirja, ki smo ga organizirali na Medvedjem Brdu se iskreno zahvaljujemo sponzorjem: Žagarstvo Žerjal, Avto Nartnik, PGD Medvedje brdo, PGD Dole ter vsem, ki ste nam priskočili na pomoč.

ISKRENA HVALA !!

Celotna zbirka pokalov. Foto: Julijan Gantar

Letošnje trofeje. Foto: Julijan Gantar

TELOVADBA

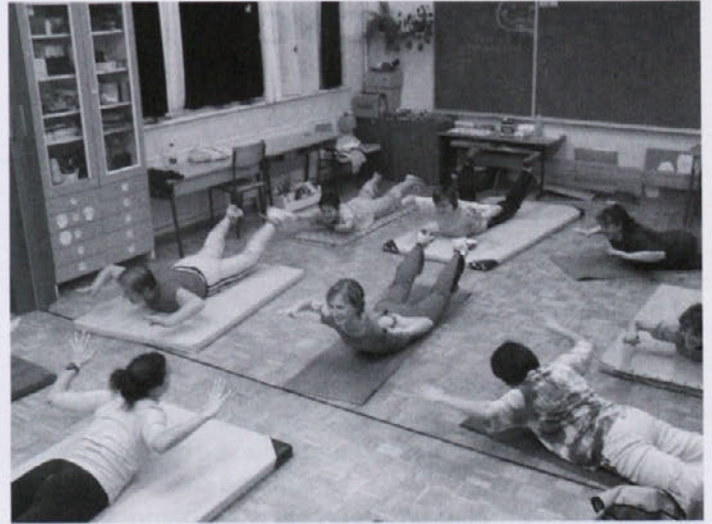
Mateja Lazar

Kot že verjetno veste, se je tako kot v marsikateri vasi tudi v Zavratcu začela tedenska ura telovadbe za dekleta in žene. No, marsikomu se zdi vse to »brezveze«, a verjemite, da smo vse, ki se jo udeležujemo, nad njo zelo navdušene.

Vsaka izmed nas potrebuje le malo volje in energije, da stori nekaj tudi za svoje telo. Saj nas vsakodnevna opravila in služba prisilijo v držo telesa, ki s časom pripomorejo, da se nas lotevajo raznorazne tegobe in bolečine.

Za telovadbo potrebujemo le telovadne hlače, kratko majico, superge in ležalno blazino. Pa seveda eno steklenico vode, ker postanejo usta suha in telo žejno. Tudi sicer je tekočina, še predvsem voda, zelo priporočljiva ob kakršnem koli telesnem naporu. Saj telovadba, ki jo izvajamo, je na nek način telesni napor, obenem pa zelo dobra sprostitiv.

Za začetek je treba telo najprej ogreti, kar me storimo s tekom na mestu, ker za pravi tek pač nimamo prostora. Takoj za tem pa sledijo vaje za vratne mišice, roke, noge, trebušne mišice in vse ostale mišice telesa. Vaje se menjujejo tudi glede na naše želje in našo kondicijo. Za vse te naše želje pa se lahko zahvalimo naši učiteljici vadbe Nini, ki nam zna prisluhni in ima izkušnje s takimi udeleženkami, kot smo me. Da pa ne izgleda vse tako resno, se znamo tudi malo pohecati in se nasmejati, ko nam ne gre kakšna vaja tako dobro od rok ali nog. Takoj dobimo novo moč za naprej. Tako urica kar prehitro mine in že so na vrsti vaje za sprostitiv mišic, kar pa nam seveda najbolj »paše«.

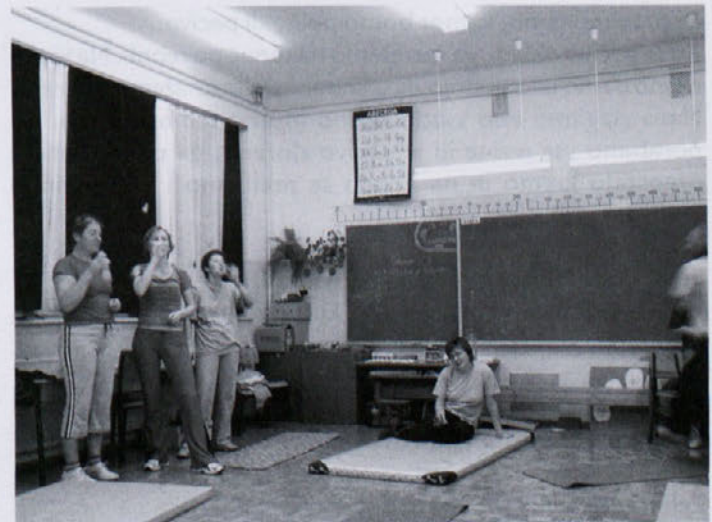
Samo še malo... letimo! Foto: Mateja Lazar

Tako telovadbo bi priporočala vsem dekletom in ženam, saj je vsakodnevno opravilo lažje opraviti, če veš, da te ne bo potem bolela roka ali »križ«. Prav ta namen pa ima naša telovadba. Če ne verjamete, pa vprašajte tiste, ki se jo udeležujemo.

Za konec pa bi se v imenu vseh udeleženk zahvalila naši Nini, ki ima z nami veliko potrpljenja in nam daje moč in energijo, ter učiteljici Nataši, ki je bila pripravljena na dogovor z ravnateljico šole in nam omogočila uporabo šolskih prostorov za tedensko urico sprostitiv in druženja obenem.

Pa bodo hrbtne mišice primerno razvite. Foto: Mateja Lazar

Osvežujoč požirek tekočine. Foto: Mateja Lazar

METRSKO PECIVO

Mateja Lazar

Biskvit:

- 4 rumenjaki
- 1 pecilni prašek
- 25 dag sladkorja
- 1,5 dl vode
- 1,5 dl olja
- 26 dag moko
- 4 beljaki (stepeni v sneg)

- 2 žlici kakava
- nekaj žlic mleka

Krema:

- 4 dl mleka
- 1 vanilijev puding
- 20 dag sladkorja v prahu
- 25 dag margarine

Čokoladni preliv:

- 10 dag jedilne čokolade
- 10 dag margarine

Dobro je, če imamo dva enaka pekača v obliki srinega hrbta. Rumenjake, sladkor in polovico vode penasto umešamo, nato počasi vlivamo še preostanek vode in olje. Dodamo moko in pecilni prašek in na koncu še sneg beljakov.

Polovico testa vlijemo v prvi namazan pekač, v drugo polovico pa vlijemo tekoč razmešan kakav. Premešamo in vlijemo v drug namazan pekač. Pečemo v ogreti pečici na 180°C 35-40 minut. Pečen biskvit takoj zvrnemo na leseno desko.

Med tem pripravimo kremo. Skuhamo puding in ga ohladimo. Sladkor in margarino penasto umešamo in dodamo dobro ohlajen puding (če je puding še topel, se lahko sesiri).

Pripravimo lamo, kamor bomo polagali pecivo.

Ko se pecivo ohladi, ga razrežemo na rezine po rebrih. Na vsako rezino damo eno srednjo žlico kreme in jo razmažemo po rezini. Nato zlagamo eno svetlo rezino in eno temno rezino. Ko porabimo vse rezine in je pecivo zloženo, ga premažemo s preostalo kremo in na koncu še prelijemo s čokoladnim prelivom.

Sedaj pa še k bistvu zlaganja peciva.

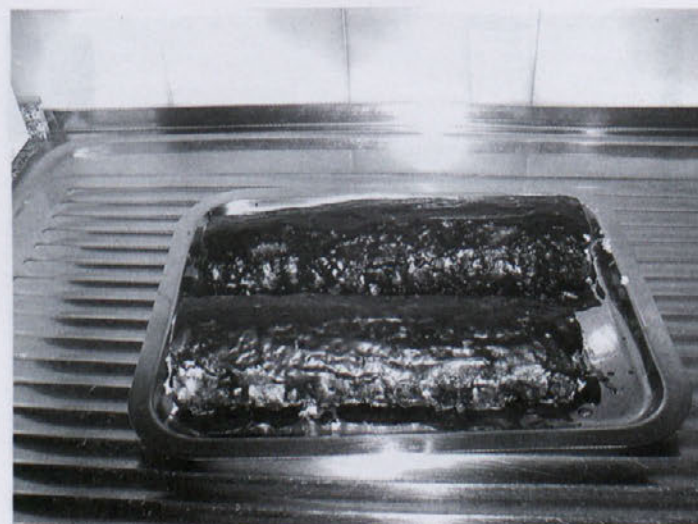
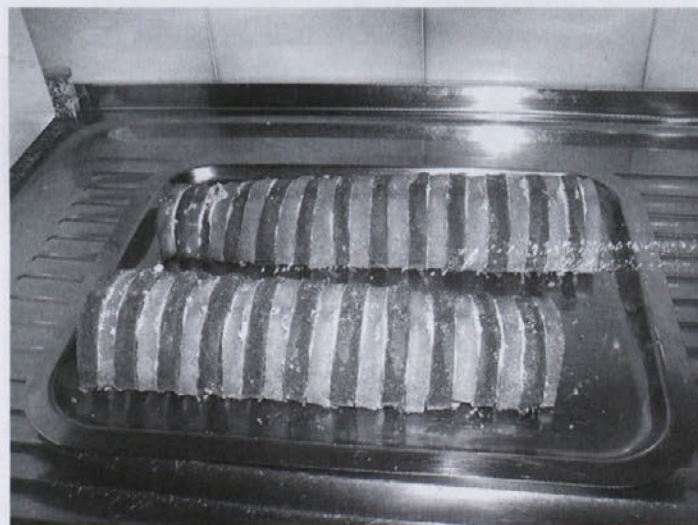
Pecivo režemo postrani (pod kotom 30 stopinj). Tako je odrezana rezina pol svetla in pol temna.

Metrsko pecivo je dobilo ime po dolžini, saj znaša približno 80 cm, zato na lami naredim dve vrsti.

Želim vam veliko uspeha in dober tek.

Nastalo pecivo pred pripravo. Foto: Mateja Lazar

ŠALE IN ANEKDOTE

Olga Vehar

BLONDINKE

Čakata avtobus dve blondinki.
Prva vpraša drugo: »Na kateri avtobus čakaš ti?«
»Na enko. Pa ti?« vpraša druga.
»Na tri.« odgovori prva.
Nato pripelje avtobus številka trinajst.
»Super«, vzklikneta blondinki, »zdaj lahko greva skupaj!«

MAČEK

Janezek gre v gostilno in naroči viski. Natakari pravi, da mu ne da viskija, ker še ni dosti star. Janezek plane v jok in natakari ga vpraša, zakaj joče. Janezek odgovori: »Ati in mami sta rekla, da bom dobil mačka, če bom pil alkohol. Zdaj pa mačka ne bom dobil, ker mi ne daste alkohola.«

DIVJI RIBIČ

»Tu je prepovedano loviti ribe,« pravi čuvaj ribolova divjemu ribiču. »Moral bi boste plačati kazen pet tisoč tolarjev.«
»Toda jaz ne lovim rib, samo črva učim plavati.« odvrne divji ribič.
»Tako? Ta črv nima kopalk, zato boste morali plačati sedem tisoč tolarjev zaradi kršenja javne morale!« odgovori čuvaj.

OMARA

Dva pubertetnika sta se zabavala pred stanovanjskim blokom, ko je mimo njiju prišla ženska, ki je bila na pogled bolj podobna moškemu. Eden od pubertetnikov se je oglasil:
»Poglej jo! Kakšna omara.«
Ženska je pristopila k njemu in mu dala močno zaušnico, pubertetnik pa je vprašal: »Zakaj pa to?«
»Vrata od omare so se odprla!« mu je odgovorila ženska.

PRESTARA

Starejša gospa je sedela na klopci v parku in s kruhom krmila golobe.
Mimo je prišel mladenič, jo nekaj časa opazoval, nato pristopil k njej in ji očital: »Vi mečete hrano stran, v Afriki pa otroci stradajo!«
»Mladenič, jaz sem pa že prestara, da bi kruh vrgla tako daleč,« mu odvrne žena.

OBČINA IDRIJA

**ZALOŽBA
BOGATAJ**

ZALOŽBA BOGATAJ

ABC MERKUR d.o.o. Idrija
telefon: 05 377 37 47, 05 372 22 80

SKD

**JAVNI SKLAD ZA KULTURNE
DEJAVNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE**

SKD

**JAVNI SKLAD ZA KULTURNE
DEJAVNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE**

IZPOSTAVA IDRIJA

Fotografija: Robert Rijavec

